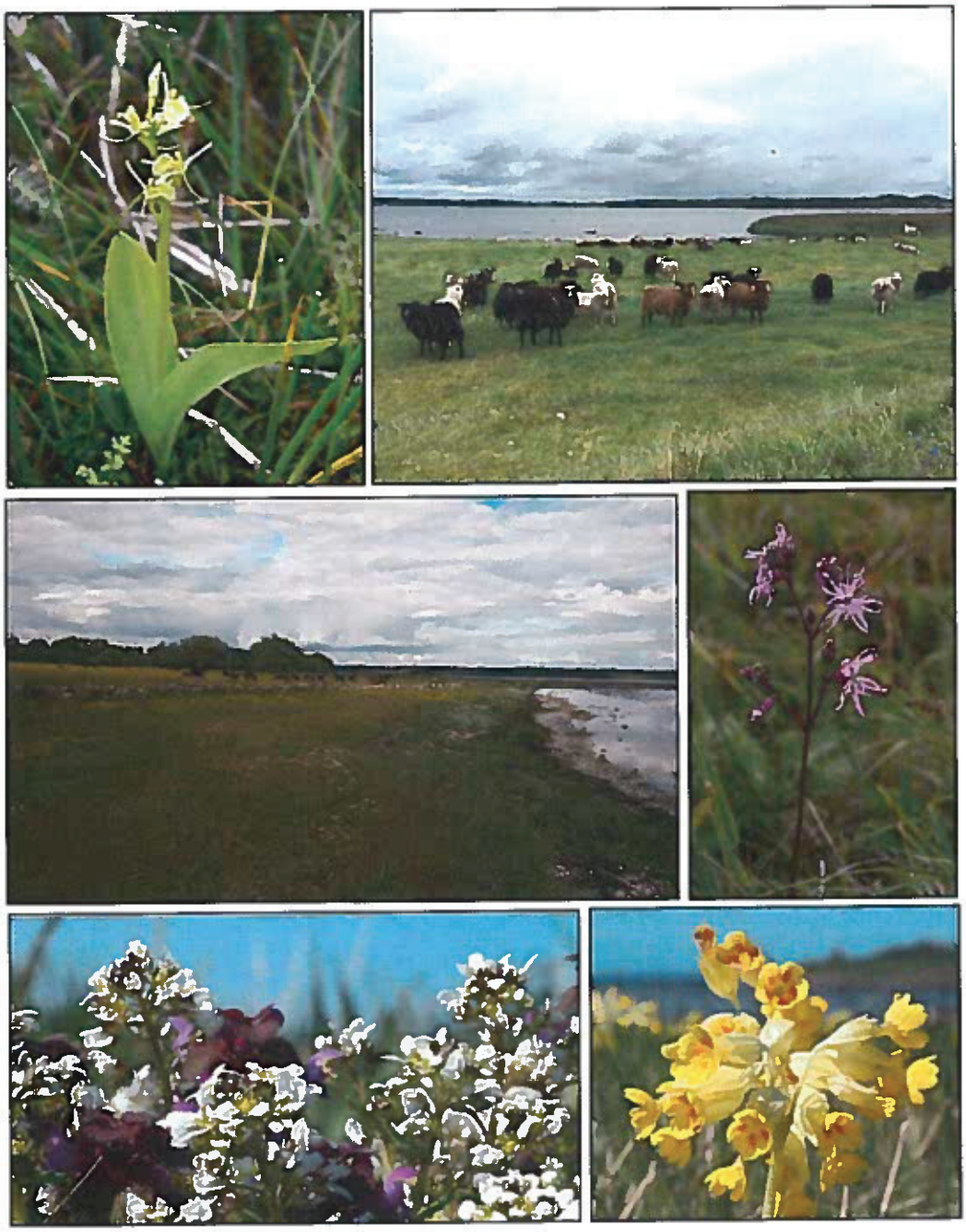
Fredningsforslag i Holbæk Kommune

Orøs marine forland

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening, december 2016

Danmarks Naturfredningsforening • Masnedøgade 20 • 2100 København Ø • dn@dn.dk • www.dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening

Dato:15. december 2016
Sagsbehandler: Kate Skjærbæk

Fredningsnævnet for Vestsjælland
c/o Retten i Nykøbing F
Vestensborg Allé 8
4800 Nykøbing F

Forslag til fredning af Orøs marine forland

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for forslaget side 3
2. Fredningsforslagets afgrænsning side 4
3. Beskrivelse af fredningsområdet side 4
4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold side 12
5. Forslag til fredningsbestemmelser side 14
6. Litteraturliste side 18

Bilag:
Bilag 1: Areal- og lodsejerliste
Bilag 2: Budgetoverslag
Bilag 3: Bemærkninger til budgetoverslaget
Bilag 4: Mygblomst
Bilag 5: Orø Forklæde
Bilag 6: Naturarealer øst for Svalegården
Bilag 7: Strandengsarealer i området ved Gl. Snave Færgested
Bilag 8: Strand- og skrænтvegetation på Næsset
Bilag 9: Strandenge og overdrev syd for Østre Færge
Bilag 10: Strandvegetation sydvest for Anneksgård
Bilag 11: Ynglefugle på øerne og holmene i fredningsområdet
Bilag 12: Grønbroget tudse

Kortbilag:
Kortbilag 1a: Fredningskort i 1:7.500 og oversigtskort i 1:25.000
Kortbilag 1b: Fredningskort i 1:7.500
Kortbilag 2: Arealets drift og anvendelse samt arealer beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3 mv.

1. Baggrunden for forslaget

Danmarks Naturfredningsforening (DN) fremsætter hermed forslag til fredning af Orøs marine forland i Holbæk Kommune i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33 stk.3.

DN vil med fredningsforslaget sikre en helhedsmæssig forvaltning af et større sammenhængende naturområde, Orøs marine forland. Området strækker sig fra Næsset i nord til den sydlige spids opbrudt af sommerhusområdet Gamløse og landsbyen Næsby, jf. kortbilag 1a. Området inkluderer også øer og holme syd og vest for Orø, jf. kortbilag 1b. Størsteparten af fredningsområdets arealer er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3, overvejende som strandeng. Desuden indgår enkelte landbrugsarealer.

Formålet med fredningen er først og fremmest at bevare og fremme den biologiske mangfoldighed i området, herunder at give mulighed for en målrettet pleje af områdets natur, at forbedre adgangsmulighederne samt at sikre, at ynglefugle på øerne og holmene ikke forstyrres i deres yngleperiode.

Målrettet pleje

Fredningssagen er først og fremmest motiveret i et ønske om at sikre grundlaget for naturpleje i området, således at øens særegne kystnatur sikres varigt. Strandengene langs kysten er flere steder groet til i tagrør på bekostning af de lyskrævende plantearter. Ved at pleje området bliver leveforholdene for de lyskrævende arter på strandengen forbedret, og det vil blandt andet gavne de sjældne rigkærsarter men også grønbroget tudse, hvis bestand på Orø er i tilbagegang primært på grund af tilgroningen.

Et særligt fokusområde er naturen i det område, der kaldes Forklædet, hvor bl.a. den sjældne orkidé mygblomst har sit levested. Området foreslås udlagt som et særligt botanisk kerneområde, da lokaliteten har national betydning, fordi bestanden af mygblomst her er Sjællands 2. største bestand. Mygblomst er opført som en truet art i Den danske Rødliste over de plante- og dyrearter, der er i risiko for at uddø i Danmark.

I hele EU har mygblomst også en dårlig bevaringsstatus. Arten er opført på Habitatdirektivets bilag II og bilag IV, og Danmark er forpligtiget til at arbejde for, at mygblomst får en gunstig bevaringsstatus. Ved den seneste afrapportering til EU er mygblomst indberettet med en "moderat ugunstig bevaringsstatus". Tilnærmelsesvis alle mygblomstlokaliteter er beliggende i Natura 2000-områder og forvaltes via områdernes naturplaner.

Da mygblomstbestanden på Forklædet ikke er beliggende i et Natura 2000-område, er der ingen overordnede handleplaner, som sætter rammerne for områdets forvaltning. Her kan en fredning være med til at gøre en forskel, da en forudsætning for pleje af et fredet område er en plejeplan, som sætter rammerne for forvaltningen af området.

Forbedrede friluftsmuligheder

Fredningsforslaget udlægger nye trampespor, som gør det muligt at gå på strandengene og komme helt tæt på kysten. Der kan herved skabes sammenhæng til eksisterende stier på øen, så der bliver muligheder for rundture.

Går man helt ude ved kysten, får man virkelig oplevelsen af den spændende kystnatur og de meget smukke landskaber, som fredningsområdet rummer. Herfra kan man tydeligt se de gamle kystskrænter, som skaber spændende oplevelsesrum og variation i landskabet.

Forslaget tager højde for, at de eksisterende moleanlæg (ved Enghave og Gl. Snave Færgested) kan anvendes af kajakbrugere, samt at der i disse områder kan placeres primitive overnatningsfaciliteter, såfremt der opstår ønsker herom.

Forstyrrelsesfrie yngleområder for kystfugle
Øerne og holmene syd og vest for Orø er i dag vigtige ynglelokaliteter for kystfugle og særligt for ederfugle. Færdslen er ikke reguleret, så det er fuldt lovligt at sejle eller at gå ud til øerne og holmene og gå i land, til stor skade for fuglenes ynglesucces. Fredningsforslaget stiller derfor forslag om at regulere færdslen i fuglenes yngletid.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår af kortbilag 1a og 1b.

Fredningsområdet omfatter i alt ca. 188 ha fordelt på 43 løbenumre. Størstedelen af området er privat ejet, de resterende fordeler sig med 0,02 ha som ejes af FORS Spildevand Holbæk A/S, 0,25 ha ejes af Østre Færge A/S, 1,79 ha ejes af Grundejerforening Enghaven og 0,99 ha ejes af Grundejerforeningen Orøgård. 9 mindre holme er ejet af Miljø- og Fødevareministeriet ved Naturstyrelsen og 19,40 ha er umatrikuleret areal.

3. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabsformer og geologi
Orø har et let kuperet morænelandskab dannet under sidste istid. Det landområde, der ligger mellem den nuværende kystlinje og den stejle kystskrænt, jf. figur 1, er skabt af aflejringer der stammer fra erosion af kystskrænterne og af sedimenterer der føres langs kysten og aflejres i takt med at vandspejlet i fjorden stiger. Efter afsmeltningen af den sidste istids kolossale ismasser er området ved Orø hævet, men denne hævningen modsvares af et stigende havniveau. Området benævnes marint forland, og det er et lavbundsområde med en vegetation som er salttålende og kan trives ved høj fugtighed. Fraværet af græsning bevirker, at disse strandengsarealer har udviklet sig til rørskov. Det marine forland i fredningsområdet ligger over middelhøjvande og oversvømmes ved ekstraordinære højvander.

Kystskrænt, Orø.

Den øvre del af Orøs geologi er præget af istidssedimenter aflejret af NØ isen. De glaciale aflejringer hviler på dybtliggende kalkaflejringer. Kalken ligger tættest ved terræn på syddelen af øen, mens kalken går i dybden mod nord ud mod Isefjordens Yderbredning. Kalken er stort set alle steder overlejret af smeltevandssand, grus og ungt saltvandssand med en samlet lagtykkelse på op til 30 meter.

Figur 1. På højdemodelkortet ses det marine forland tydeligt. Kilde: Arealinformation.

Figur 2. Udsnit af Forklædet med kilder, strandvolde, loer og tværgående grøfter. Kilde: Arealinformation.

De gamle målebordsblade fra 1842-1899 viser mange tværgående gravede grøfter og kildeudspring langs skrænten foden i Forklædet, jf. figur 2. Kilderne tyder på, at der i 1899 har været opstrømmende grundvand, mens de tværgående grøfter tyder på, at der har været behov for at afvande engen for grundvand, der er strømmet op fra baglandet gennem sandlagene ved skrænten foden.

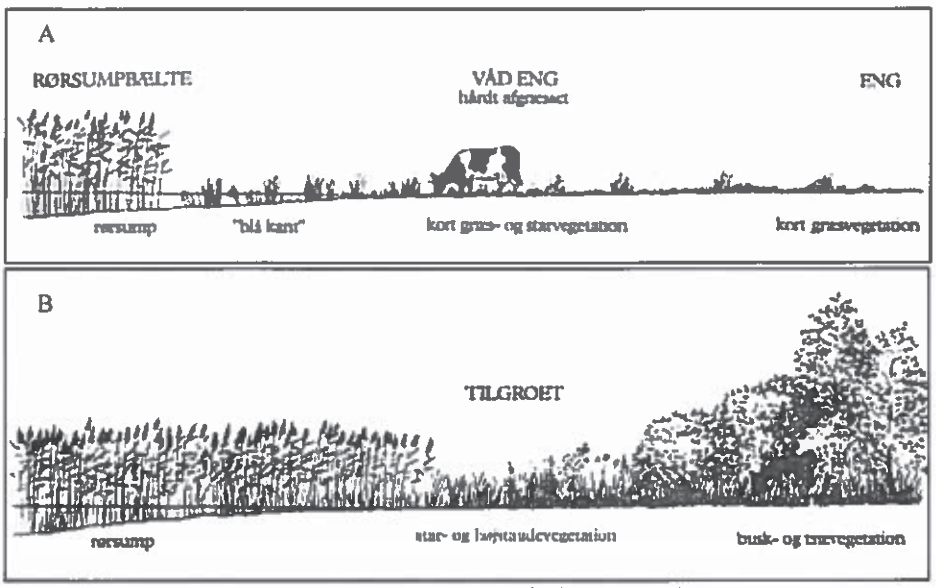
Natur

En stor del af fredningsområdet udgøres af natur, som er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3, jf. kortbilag 2. Naturtypen på forlandet er overvejende strandeng, der fremstår som en bræmme af mere eller mindre sammenhængende karakter og med islæt af mose og strandoverdrev.

I store dele af fredningsområdet er den landbrugsmæssige udnyttelse i form af græsning og slåning af tagrør ophørt eller reduceret betydeligt. Her har strandengene udviklet sig til en bræmme af rørskov domineret af tagrør, strand-kogleaks, blågrøn kogleaks og visse steder partier med pilekrat og rynket rose. Disse høje planter vil på sigt helt udkonkurrere de

lavtvoksende og lyskrævende strandengsplanter, såfremt arealet ikke plejes. Skiftet fra græsset strandeng til tilgroet rørskov er illustreret på figur 3.

Heldigvis lever der stadig karakteristiske strandengsplanter i rørskovens lysåbninger fx strandmalurt, strand-annelgræs, strand-trehage, strandgåsefod, strand-vejbred, strandasters, vingefrøet hindeknæ. Plejes arealerne, vil de lyskrævende plantearter atter kunne brede sig ud på arealet. I fredningsområdet er der også strandenge, som afgræsses af køer og får. Her er græsningstrykket højt nok til at holde de høje og hurtigtvoksende planter nede. Her vurderes strandengene at have en god naturtilstand. Områdebeskrivelser og botaniske artslister fremgår af bilag 5-10. Af svampe er der bl.a. registreret almindelig agerhat, mose-agerhat og lille fontænehat på standengene i øst (Danmarks Svampeatlas).

Figur 3: A: Afgræsning har stor betydning for fastholdelse af strandengsvegetationen. B: Ved ophør af græsning gror strandengen til. Rørskoven breder sig på arealet på bekostning af strandengsbæltet, og den korte græsvegetation erstattes af buske og træer. Modificeret efter Skov- og Naturstyrelsen 1993.

Forklædet, et rigkær med høj biodiversitet

I Forklædet er tre rigkærspartier (Wind & Nygaard, 2012). Rigkær er en grundvandsafhængig mosetype, der udgør et af de mest artsrige plantesamfund, og mange rigkærsarter er enten sjældne, truede eller begrænsede til netop denne naturtype. Arealer med rigkær er gået markant tilbage som følge af dræning, og nøjsomme rigkærsarter bliver trængt tilbage af mere konkurrencestærke arter. Mygblomst (*Liparis loeselii*) er eksklusivt knyttet til rigkær, og hvor den vokser, er der ofte en stor andel af andre typiske rigkærsarter (Andersen & Ejrnæs et Al, 2015). Derfor giver det mening at have et særligt fokus på mygblomst, når plejen i Forklædet skal tilrettelægges.

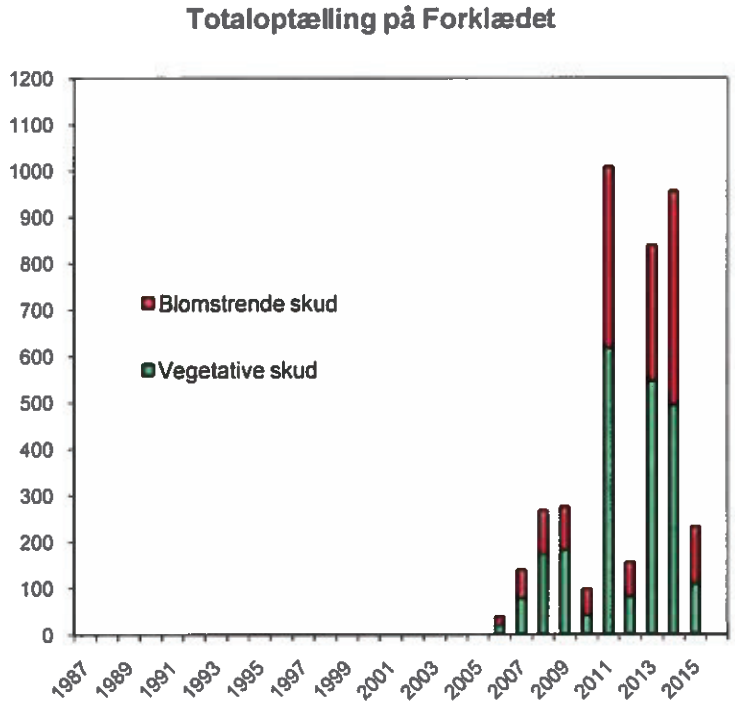
I 2006 blev mygblomst genfundet i alle tre kærpartier i Forklædet, og bestanden på Orø udgør i dag Sjællands andenstørste bestand. Antallet af både vegetative og blomstrende individer svinger meget fra år til år (Søgaard et al, 2015), og i 2015 er der registreret 232 individer heraf 123 i blomst, jf. figur 4. I bilag 4 er mygblomsts forunderlige livscyklus beskrevet.

Mygblomst har altid været sjælden i Danmark. Før 1950 var der 85 kendte mygblomstlokaliteter (Løjtnant & Worsøe, 1977 i Andersen & Ejrnæs et Al, 2015), i dag er der 21 lokaliteter (Andersen & Ejrnæs et Al, 2015). Foto: Axel Frederik Møller.

Rigkærsparti på Forklædet.

Figur 4. Totaloptælling af mygblomst på Forklædet, Orø. De årlige optællinger af mygblomst viser voldsomme udsving i bestandsstørrelsen på de enkelte lokaliteter fra år til år (Wind 2014). Kilde: Institut for Bioscience, Aarhus Universitet, http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/planter/

Hele vådbundsområdet henligger svært fremkommeligt med tagrør-sumpe på trods af, at arealet afgræsses. Det sydligste kærområde er tilgroet med rødel – en tilgroning, der har accelereret i perioden uden græsning (Hald 2014). Ud imod kysten findes en bræmme af strandeng af mere eller mindre sammenhængende karakter. Floraen knyttet hertil er forholdsvis fattig på arter, hvilket bl.a. skyldes den skyggende effekt, som rørskoven har (personlige observationer Thorning-Lund, 2015).

I rigkærene er der partier med lavere vegetation, og i 2015 har botaniker Flemming Thorning-Lund undersøgt kærene nærmere. Han registrerede stor artsrigdom af meget sjældne og ualmindelige plantearter som fx mygblomst, sump-hullæbe, eng-troldurt, djævelsbid, leverurt, vibefedt, hjertegræs og krognæb-star. I øvrigt er 19 af de 20 bedste følgearter for forekomst af mygblomst, jf. Andersen & Ejrnæs et Al, 2015, registreret på arealet. En mere omfattende floraliste for Forklædet fremgår af bilag 5.

Fuglelivet på øerne og holmene
Øerne og holmene i Isefjorden syd og vest for Orø har et meget rigt fugleliv. Her yngler der store bestande af især ederfugle, sølvmåger og stormmåger.

Da Achton Friis i "Rejsen 1923" beskriver sit besøg på holmene, var der også et rigt fugleliv: "... et overmåde indviklet virvar af små bitte holme, som ligger hulter til bulter mellem hinanden. De henimod tredve største af dem er på omtrent en skæppe land, og tæller man de mindste med, findes her i hundredvis. De fleste af dem er yderligere gennemfuret af laguner. Imellem dem rager som nye øer de vældige kampestensblokke op af fladvandet. Det er ét roderi af græs, sten og vand. ... Store bede af strandmalurt, kokleare og strandmælde finder vi herude mellem ranunklers og smørblomsters mængde. ... Imellem det blomstrende engelskgræs, som dækker fladerne, fandt vi mænger af smådamme, hvoraf enkelte er omtrent ferske, og omkring hvilke vi så hundredvis af rugende hættemåger. Også stormmåger fandtes ynglende i store masser, og luften omkring os vibrerede af deres ustandselige skrigen". Om Lindholm hedder det: "Stormmågernes reder ligger så tæt, at man næppe kan træde imellem dem. Foruden disse og hættemågerne ses kun enkelte strandskader, og i randen af hættemågekolonien en lille koloni af ynglende fjordterner". Der har været mange ynglende fugle på øerne og holmene, og Achton Friis beretter, at Anneksgård i gennemsnit har kunnet indsamle 40.000 mågeæg årligt.

Forekomsterne af ynglende kystfugle er også i dag talrig, og området har international betydning særligt for edderfuglebestandene på Rønø og Lindholm inkl. Langø. Andre arter forekommer i mindre antal, men bestandene er dog så store, at de har national betydning. Det gælder stormmågebestandene på Lindholm inkl. Langø samt Eskildsholm, og det gælder havternebestanden på Lindholm inkl. Langø (Hansen et al, 1990).

Udover disse særligt vigtige ynglefugle yngler der bl.a. skeand, toppet skallesluger, grågås og knopsvaner, ligesom der findes en lille skarvkoloni på Lindholm. Ynglende vadefugle repræsenteres af bl.a. strandskade, stor præstekrave, rødben og klyde. Ud over de talrige sølv- og stormmåger yngler både svartbag og sildemåge i mindre antal jf. bilag 11, og blandt spurvefuglene kan man høre sanglærke og engpiber synge på øerne.

Det foreslås, at færdslen til øerne og holmene i fredningsområdet, jf. kortbilag 1b, begrænses. Der yngler mange fugle på øerne, og disse fugle er meget sårbare over for forstyrrelse i ynglетiden. For fuglene vil det være en forstyrrelse, såfremt man går i land på øen og kommer for tæt på rederne. Det kan betyde, at de rugende fugle forlader rederne før de får dækket æggene til med dun. Herved bliver æggene afkølede, og måske bliver æggene ædt af andre fugle, alt sammen med en negativ påvirkning af fuglenes ynglesucces. Sejlads helt tæt ind på øerne kan også være med til at stresse fuglene og dermed påvirke deres overlevelse negativt samt få fuglene på vingerne til skade for æggene (Laursen 2014).

Tidligere blev øer og holme afgræsset af køer, som kom fra Orø. En førerko ledte flokken over på øerne, hvor de gik og græssede. I dag menes græsningen at være ophørt.

Grønbroget tudse – en sjælden art
Den sjældne grønbroget tudse, også kaldet fløjtetudse på grund af sin kraftige trillende stemme, var indtil 1950'erne måske 1960'erne vidt udbredt og talrig over hele Orø. Den kunne på lune forårsaftener høres hele øen rundt og i fredningsområdet særligt på strandengene ved Anneksgård og ved Østre Færge. Størstedelen af strandengene blev dengang afgræsset, og der var mange gode ynglesteder, sandsynligvis mindst 12-20 totalt på øen (Henriksen, 2015).

I 2008 viste en ny undersøgelse, iværksat af Holbæk Kommune, at bestanden var kraftigt reduceret, og at der blot var under 5 vandhuller med yngleforsøg/ynglesucces tilbage. Tilbagegangen skyldes overvejende begrænset afgræsning, dræning og eutrofiering. I samarbejde med lodsejerne og Limno Consult fik Holbæk Kommune etableret/genskabt 7 ynglelokaliteter, og der blev etableret græsning omkring 2 eksisterende vandhuller. Alle vandhuller er beliggende i eller ved standengene. I 2013 blev der udsat haletudser i 2 vandhuller (Henriksen, 2015). På trods af de nævnte indsatser, er arten fortsat i tilbagegang. Flere detaljer om bestandene i fredningsområdet fremgår af bilag 12.

Naturpleje
Pleje af naturen i fredningsområdet er afgørende for den biologiske mangfoldighed. I visse dele af området afgræsses arealerne tilstrækkeligt, fx strandengene øst for Næsgård, øst for Svalegård og syd for Anneksgård, men på store strækninger er græsningen utilstrækkelig eller helt ophørt, og strandengene er groet til i ufremkommelig rørskov. Desuden er der opvækst af rynket rose, som hurtigt breder sig ud på arealet, og disse bevoksninger bør fjernes hurtigst muligt.

Af landskabelige hensyn foreslås det at afdrive nåletræsparcellen samt det levede hegn på matr. nr. 11a Næsby By, Orø, samt det levende hegn på matr. nr. 7a Næsby By, Orø, jf. kortbilag 2.

I fredningsområdet er der medtaget højereliggende arealer for at sikre, at dyr, som skal afgræsse strandengene, har tørre områder de kan søge til, når lavbundsarealerne bliver for fugtige.

Forklædets historik
I 1992 genhegnede Vestsjællands Amt Forklædet, som blev græsset frem til 2002. Området havde stor betydning for vade- og andefugle, grønbroget tudse og mange fine rigkærsarter som fx mygblomst, salep-gøgeurt, loppe-star og tvebo star. Amtet ville dog ikke give tilladelse til at vedligeholde grøfterne, og derfor sumpede området til og græsningen ophørte. Som følge heraf groede området til (Hald 2014). I dag har Orø Natur AMBA kreaturer på området.

I perioden 2012-2014 har Holbæk Kommune i samarbejde med Natur & Landbrug ApS og Orø Natur AMBA gennemført et græsningsprojekt, med henblik på naturforbedringer for rigkær, mygblomst og grønbroget tudse.

Natur & Landbrug ApS kom i denne forbindelse med nogle anbefalinger for områdets pleje (Hald 2014):

- Mygblomst skal være fokusart for naturplejen.
- Målet for naturplejen er, at tagrørsbevoksningen bliver tynd.
- Målet med strandengsområderne mod fjorden er nedgræssethed om efteråret.
- Arealet skal have et varieret udseende (nedgræssethed) efter hver græsningsæson.
- Arealer med mygblomst og potentielle arealer må gerne være lidt optrampet af dyrene, så der er huller i vegetationslaget.
- Genvækst af rødel skal beskæres, og grene fra fældede træer skal fjernes fra området.
- Indtil græsningstrykket er højt nok, er det vigtigt, at tagrør slås eller fjernes om vinteren, da en høj tagrørsbevoksning vil forhindre dyrene i at afgræsse hele området.
- Når området er i god pleje, vil en afgræsning i maj, græsningspause i juni og første halvdel af juli i kombination med sensommergræsning være en god ide.
- Grøfterne skal vedligeholdes – helst med le – og visse skal oprenses.

Kreaturer græsser på Forklædet som fortsat domineres af rørskov.

Naturplejen i fredningsområdet bør fremadrettet være:

- At fjerne uønsket opvækst af selvsåede træer og buske på de lysåbne arealer med henblik på at opretholde arealernes tilstand. Enkeltstående, karaktergivende træer og buske eller trægrupper kan dog bevares. Afslået materiale fjernes fra fredningsområdet.

- At træffe foranstaltninger for at sikre og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for strandenge, bl.a. ved at fremme en lavtvoksende græs- og urtevegetation og et rigt og varieret dyreliv, herunder især at sikre og forbedre levevilkårene for sjældne plante- og dyrearter som mygblomst og grønbroget tudse.

- At sikre, at stier og trampespor holdes åbne ved regelmæssig slåning af sporene og afmærke stier og spor i terrænet, så de er synlige for publikum.

- At bekæmpe arter, der er angivet på Styrelsen for Vand- og Naturforvaltnings Sortliste.

Kulturspor og kulturhistorie
Tre fredede gravhøje og talrige enkeltfund viser, at Orø har været beboet siden stenalderen. Her har skiftende tiders mennesker haft gode muligheder både for at dyrke jorden og for at drive jagt og fiskeri på fjorden.

Der findes dog ingen synlige fortidsminder inden for fredningsområdet, men til gengæld er de udstrakte strandenge og strandoverdrev ikke blot interessante ud fra et natursynspunkt. De er også et kulturlandskab, hvor man nogle steder stadig kan se, hvordan landskabet blev brugt gennem århundreder, og andre steder kan opleve, hvordan den udvikling, der har fundet sted inden for landbruget især siden 2. Verdenskrig, har påvirket og stadigt påvirker landskabet.

I det gamle, selvforsynende landbrug havde engene og overdrevene stor økonomisk betydning. Her var der græsning til husdyrene, bl.a. de mange heste, som var nødvendige for markarbejdet. De fleste enge skulle dog have fred i forårets og forsommerens vigtige vækseriode, så deres græs og urter kunne høstes og tørres til hø omkring midsommer. Husdyrene blev holdt på stald og fodret med hø om vinteren. Det var nødvendigt for deres overlevelse og samtidig havde man styr på deres gødning, som man om foråret spredte ud på

markerne. Det er baggrunden for det gamle udtryk "Eng er agers moder", da man ikke ville kunne bevare markernes frugtbarhed uden husdyrenes gødning. Tang (ålegræs) kan også have haft betydning som gødning. I de vådeste dele af strandengene kunne man hente tagrør til tækningen af øens huse. Det var græsningen og det årlige høslet, der gav livsbetingelserne for de mange lyskrævende planter, som stadig gror i området, og som er beskrevet i afsnittet ovenfor.

I 1900-tallet og især efter 2. Verdenskrig blev hestene udskiftet med traktorer og der blev adgang til at bruge handelsgødning i stedet for dyregødning. Nu hvor der ikke længere var det samme behov for selvproduceret foder, mistede engene og overdrevene den økonomiske betydning, de havde haft tidligere. Hvis de ikke kunne opdyrkes eller lejes ud til andre landmænd, der havde brug for græsningsarealer, blev de ikke længere behandlet, med det resultat at mange af arealerne groede til, således som det er beskrevet i afsnittet ovenfor.

Fredningsområdet rummer på den måde en vigtig, konkret fortælling om samspillet mellem natur og kultur, og illustrerer baggrunden for nødvendigheden af, at der skal gøres en indsats i form af målrettet pleje, såfremt man vil sikre og udvide de tilbageværende naturarealer.

Adgang og friluftsliv
Fredningsforslaget lægger op til flere nye stier i fredningsområdet, jf. kortbilag 1a. Herved suppleres det eksisterende stisystem, som øens beboere og lodsejere i samarbejde med Holbæk Kommune har etableret over årene. Med de nye trampespor bliver det muligt at gå langs med strandkanten og herved opleve Isefjorden på nært hold. Længden af nye stier er ca. 6.521 m.

Et nyt trampespor skal gøre det muligt at komme fra Østre Færgevej og via en ny klaplåge på matr. nr. 2q Gamløse By, Orø gå for foden af kystskrænten indtil det nord-sydgående sten- og jorddige, som sporet fortsætter parallelt med. Ved skrænten foreslås det, at plejemyndigheden etablerer en form for trappe for at gøre sporet farbart for de fleste. Oven for kystskrænten er der en fantastisk udsigt over øerne og holmene i fredningsområdet. Sporet fortsætter, til det knytter an til den eksisterende markvej ved Sletgård.

Turen ind i fredningsområdet nord for Gamløse starter ved matr. nr. 3e Gamløse By, Orø, hvor der langs med skellet og videre langs kysten på de umatrikulerede arealer laves et nyt trampespor. Sporet løber fra A til B, jf. kortbilag 1a. Ved matr. nr. 23e Næsby By, Orø og 5d Næsby By, Orø foreslås det, at den eksisterende sti flyttes nogle meter mod øst. Dette af hensyn til privatlivets fred. På Hegnegårdens matr. nr. 8a Næsby By, Orø er der nogle meget smukke udsigter over Isefjorden, og derfor er området egnet til en rundtur. Et udsigtspunkt er markeret på kortbilag 1a.

Der skal etableres en klaplåge/stente på matr. nr. 2a Næsby By, Orø for at give adgang ind på strandengen. Et nyt spor skal gå langs med kysten fra C til D, fortrinsvis på umatrikulerede arealer.

Den eksisterende sti fører rundt om Næsset, og adgangsforholdene er gode. På spidsen af Næsset skiftes niveau, så man ledes op ad skrænten, og turen rundt om Næsset fortsætter herfra på toppen af skrænten. Det foreslås, at plejemyndigheden etablerer en trappe/trin for at gøre ruten mere farbar og tilgængelig for de fleste. Adgangsforholdene på den vestlige sti af Næsset er også gode, blot foreslås en ny sti sydvest for Sølyst, som gør det muligt at gå en rundtur omkring Næsset.

De eksisterende moleanlæg ved Gl. Snave Færgested og Enghave skal kunne anvendes til kajakbrug, og det skal være muligt at lave primitive lejrpladser her, såfremt der opstår et ønske herom.

<u>P-plads</u>
I forbindelse med et informationsmøde på Orø blev sagsrejser opmærksom på parkeringsgener for beboerne ved enden af Bybjerggårdsvej. Da Bybjerggårdsvej for lokale er en naturlig vej ind til Forklædet, foreslås det, at der etableres et mindre ikke befæstet p-areal på 250 m^2 på del af matr. nr. 16a Bybjerg By, Orø.

Kystskrænt ved Næsset. Her foreslås det, at der etableres en trappe/trin, som forbinder de to stier.

Øerne og holmene
Af hensyn til ynglefuglene foreslås et færdselsforbud i fuglenes yngletid i perioden 1. marts til 15. juli på øerne og holmene samt i en bufferzone på det tilhørende søterritorium på 50 m, jf. kortbilag 1b.

4. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger
Fredningsområdet er ikke omfattet af eksisterende fredninger.

Natura2000-interesser
Mygblomst er omfattet af Habitatdirektivets bilag II og IV. Mygblomst er indberettet til EU med en "moderat ugunstig bevaringsstatus" (Andersen & Ejrnæs et Al, 2015).

Grønbroget tudse er fredet og omfattet af Habitatdirektivets bilag IV.

Klyde, fjordterne og havterne er omfattet af Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I.

Beskyttede naturtyper
Fredningsforslaget omfatter 141,31 ha, som er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 og dermed beskyttet mod tilstandsændringer. De beskyttede naturtyper er vist på kortbilag 2. Arealerne med beskyttede naturtyper er omfattet af fredningsforslagets bestemmelser for lysåbne naturarealer.

Bygge- og beskyttelseslinjer
Tilnærmelsesvis hele fredningsområdet er omfattet af strandbeskyttelseslinjen, hvor der i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 15 ikke må ske ændringer i tilstanden inden for en afstand af 300 m fra kysten.

Der er skovbyggelinjer på matriklerne fra matr. nr. 6a Næsby By, Orø mod syd ned til matr. nr. 6e Næsby By, Orø. På arealer omfattet af skovbyggelinjen, må der i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 17 ikke opføres ny bebyggelse inden for en afstand af 300 m fra skovkanten. Bygge- og beskyttelseslinjerne er vist på kortbilag 1a.

Museumsloven
Der er 1.207 m beskyttede sten- og jorddiger i fredningsområdet. Digerne fremgår af kortbilag 1a.

Vandindvindingsinteresser
Hele området er udlagt som område med drikkevandsinteresser, jf. Arealinformation.

Landsplanforhold
Fredningsområdet er i hele dets område omfattet af kystnærhedszonen, som i henhold til planlovens kapitel 2a skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed.

Kommuneplanforhold
Fredningsområdet er i Kommuneplan 2013-2025 for Holbæk Kommune omfattet af retningslinjer for værdifulde naturområder og værdifulde landskaber. Gl. Snave Færgested og et område ved Østre Færge er udlagt som værdifuldt kulturmiljø. Retningslinjerne har til formål at varetage og beskytte de pågældende interesser og giver en god indikation om områdets landskabs- og naturværdier. Fredningsforslaget er således i overensstemmelse med kommuneplanens mål og intentioner.

Zonestatus
Hele fredningsområdet er beliggende i landzonen.

Hele området, på nær bufferzoner omkring øerne og holmene, er beliggende i kystnærhedszonen.

Smuk udsigt over Isefjorden.

5. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er:

- at bevare områdets naturtyper for at fastholde og skabe et artsrigt plante- og dyreliv, herunder at sikre mulighed for pleje af områdets naturtyper.

- at medvirke til at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de plante- og dyrearter, som er omfattet af Habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EØF), herunder at sikre, at arten mygblomst (*Liparis loeselii*) opnår og opretholder en gunstig bevaringsstatus i kerneområdet.

- at sikre og forbedre yngle- og rasteområderne for grønbroget tudse (*Pseudepidalea viridis*), der er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV.

- at sikre øerne og holmene som forstyrrelsesfrie yngleområder for kystfugle herunder at sikre gunstig bevaringsstatus for klyde (*Recurvirostra avosetta*), fjordterne (*Sterna hirundo*) og havterne (*Sterna paradisaea*), der er opført på bilag I under Fuglebeskyttelsesdirektivet (Rådets direktiv 79/409).

- at fastholde og forbedre adgangsmulighederne for offentligheden gennem et veludbygget stisystem samt sikre og forbedre offentlighedens muligheder for friluftsaktiviteter.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på kortbilag 1a og 1b.

§ 3 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området, når denne fremmer fredningens formål. Fx kan der genskabes og etableres nye ynglesøer til grønbroget tudse m.fl.

Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse, jf. kortbilag 2

1. Arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 må ikke omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Arealerne holdes lysåbne.

2. Landbrugsarealer på del af matr. nr. 1c Bybjerg By, Orø og matr. nr. 1e Bybjerg By, Orø samt del af matr. nr. 8a Næsby By, Orø må ikke tilplantes eller dyrkes med udsigsthæmmende afgrøder som eksempelvis majs, elefantgræs, energipil mv., jf. kortbilag 2.

3. Landbrugsaralер på del af matr. nr. 1b Bybjerg By, Orø, matr. nr. 1c, Bybjerg By, Orø, del af matr. nr. 16e, Bybjerg By, Orø, del af matr. nr. 12b, Næsby By, Orø, del af matr. nr. 6a, Næsby By, Orø, del af matr. nr. 2a, Næsby By, Orø samt del af matr. nr. 11a Næsby By, Orø skal fastholdes i vedvarende græs eller overgå til lysåben natur, jf. kortbilag 2.

4. Nåletræsparcellen på del af matr. nr. 11a Næsby By, Orø, jf. kortbilag 2, skal afdrives senest 6 år efter fredningens gennemførelse. Arealet skal herefter fastholdes i vedvarende græs eller overgå til lysåben natur.

5. Der må ikke etableres nye læhegn. Levende hegn på del af matr. nr. 11a Næsby By, Orø og matr. nr. 7a Næsby By, Orø, jf. kortbilag 2, skal afdrives senest 6 år efter fredningens gennemførelse. Øvrige læhegn kan fjernes.

§ 5 Bebyggelse

1. Ny selvstændig bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende må ikke opføres inden for fredningen.

2. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af Fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

3. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af primitive læskure for får, kreaturer og lignende, når dette tilpasses det omkringliggende landskab. Plejemyndigheden skal godkende skurets udformning, størrelse og placering.

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

1. Faste anlæg og konstruktioner som fx tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Belysning må kun etableres i tilknytning til boliger og driftsbygninger og skal i så fald være nedadrettet.

2. Campingvogne og lignende må ikke anbringes på arealet. Undtaget fra forbuddet er teltning på primitive overnatningspladser udlagt til formålet. I tilknytning til molen ved Gl. Snave Færgested, matr. nr. 6a Næsby By, Orø, på arealet udlagt til vedvarende græs samt i umiddelbar nærhed af molen ved Enghave, på matr. nr. 2bm Næsby By, Orø, kan der etableres primitive lejrpladser med maximalt 3 primitive shelters på hver plads. Udformning af lejrplads og shelters samt disses størrelse og placering skal beskrives nærmere i en plejeplan. Molerne kan anvendes til joller og kajakbrug.

3. Der kan etableres en offentlig p-plads med et areal på 250 m^2 på del af matr. nr. 16a Bybjerg By, Orø, som vist på kortbilag 1a.

4. Etablering af sportsanlæg og skydebaner m.fl. er ikke tilladt.

5. Der må alene opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug, og hegnspæle skal holdes i jordfarver. Usædvanlig hegning er ikke tilladt.

6. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.

7. Der må laves stimarkering i landskabet til støtte for den rekreative anvendelse.

8. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje og anlæg af stier mv., fx drikkeanlæg, folde, stenter, spang og lignende.

9. Eksisterende grøfter og dræn kan opretholdes og vedligeholdes. Plejemyndigheden kan i særlige tilfælde godkende nye grøfter eller dræn, hvis formålet er at muliggøre naturpleje, eller hvis det er nødvendigt for opretholdelse af udlagte veje og stier.

10. Der må ikke etableres permanent oplag af maskiner i det åbne land eller foretages deponering.

§ 7 Terrænændringer mv.

1. Terrænændringer - herunder råstofindvinding - er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, jf. § 3, eller mindre terrænændringer i forbindelse med etablering af nye stier eller i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

2. Fredningen er ikke til hinder for, at der som led i naturplejen foretages oprensning af vandhuller, genskabes eller etableres nye vandhuller, udlægges skjul i form af marksten, kvas og grene til gavn for tudser og andre paddearter.

§ 8 Offentlighedens adgang

1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel, jf. Naturbeskyttelseslovens kapitel 4.

2. På øerne og holmene samt i en 50 meter bufferzone omkring disse, jf. kortbilag 1b, er der af hensyn til ynglende kystfugle færdselsforbud i perioden 1. marts-31. juli. Grundejere og forpagtere er undtaget af dette forbud.

3. Eksisterende stier og klaplåger, som vist med særlig signatur på kortbilag 1a, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé kan ændres, såfremt den samlede stiforbindelse i landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

4. I forbindelse med de nye stier skal der etableres klaplåger, stenter, færiste eller lignende på de steder, der er vist med særlig signatur på kortbilag 1a, så stierne er tilgængelige for offentligheden, selv om arealerne hegnes af hensyn til græssende dyr. Ligeledes skal der etableres tilsvarende passagemuligheder, hvor de nye stier skal krydse andre hegninger.

5. På matr. nr. 1e Bybjerg By, Orø samt matr. nr. 11c, Næsby By, Orø skal der etableres trapper/trin, som knytter stien oven for kystskrænten sammen med stien for foden af skrænten, som anvist på kortbilag 1a med særlig signatur.

6. De på kortbilag 1a angivne nye stier etableres som enkle trampespor på plejemyndighedens foranledning. Den endelige placering af sporet, som går fra A til B og fra C til D jf. kortbilag 1a, skal fastlægges i den første plejeplan. Nye stier og trapper/trin skal være etableret senest 2 år efter den første plejeplan. Herudover kan nye stier etableres efter aftale med lodsejer og med Fredningsnævnets godkendelse.

7. Plejemyndigheden sikrer, at stier holdes åbne ved slåning af sporet mindst en gang årligt, samt at stierne er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

8. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler, der i en kortere periode begrænser offentlighedens ret til færdsel i området.

§ 9 Naturpleje og naturgenopretning

1. Holbæk Kommune er plejemyndighed for de private og kommunalt ejede arealer.

2. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27/06/2016.

3. I kerneområdet, markeret med særlig signatur på kortbilag 2, skal plejen tilgodese fokusarten mygblomst, så denne opretholder en god bevaringsstatus, samt sigte på at øge artens udbredelsesområde.

§ 10 Plejeplaner

1. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for det fredede område. Planen træder i kraft senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år.

2. Grundejere, forpagtere, Dansk Botanisk Forening og Danmarks Naturfredningsforening skal have mulighed til at udtale sig om forslaget til plejeplan.

§ 11 Jagt

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

6 Litteraturhenvisninger

Andersen, D. K., Ejrnæs, R., Vinther, E., Svendsen, A., Bruun, H.H., Buchwald, E. & Vikstrøm, T. (2015). Forvaltning af rigkær, udgangspunkt i voksesteder for mygblomst. Videnskabelig rapport fra DCE- Nationalt Center for Miljø og Energi. Nr. 150.

Fredshavn, J.R. 2016. Natura 2000. Forvaltningsklasser. Institut for Bioscience, http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/naturtilstand/natura2000/prioriteringsvaerktoejinatura2000planlaegningen/forvaltningsklasser/

Fredshavn, J., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2010. Tekniske anvisninger til besigtigelse af naturarealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 mv. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Friis, A. 1981. De danske øer. Bind III. Grafisk Forlag, København.

Hald, Anna Bodil, 2014. Orø Forklædet – naturperler med Mygblomst og grønbroget tudse (fløjtetudse) skal reddes.

Hansen, E., Mølgård, P. & Andersen-Harild, P. 1990. Holmene i Isefjorden. Udgivet af Skov- og Naturstyrelsen.

Henriksen, P. W. 2015. Grønbroget tudse (Pseudepidalea viridis) på Orø, Status handlingsplans fase 2, 2015. Effekter af hidtidige tiltag, bevaringsstatus. Projekt udført af Limno Consult for Holbæk Kommune.

Henriksen, P. W. 2016. Grønbroget tudse (Pseudepidalea viridis) på Orø.

Landskabsplan, bilag til kommuneplan 2013-2025, Holbæk Kommune http://planer.holbaek.dk/download/pdf/landskabsplan_vedtaget_2014.pdf

Laursen, K. 2014. Vurdering af fourageringsmuligheder for fældende ederfugle i Ho Bugt i relation til vandsportsaktiviteter og muslingebanker. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Institut for Bioscience.

Rødlisten over planer og dyr i Danmark. Institut for Bioscience, Aarhus Universitet. http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/redlistframe/

Skov- og Naturstyrelsen 1993. Figur bearbejdet fra Naturplejebogen – en håndbog i pleje af naturområder og kulturlandskab, udgivet af Miljøministeriet.

Wessberg, E. 1995. O-Flora nr. 66.

Wind, P. & Nygaard B. 2012. Overvågning af mygblomst Liparis loeselii. Teknisk anvisning tilintensiv overvågning. DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. Aarhus Universitet.

Bilag 1, areal- og lodsejerliste. Orøs østside

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
1	del af 1b del af 1c del af 1e 4e 1dx 1dæ 1ec 1dz 1ed 1dy 1dv 1eb 1dø 1ea 1ac Bybjerg By, Orø	Niels Svenning Larsen Anneksgårdsvej 5 Orø , 4300 Holbæk	3,93 13,17 5,19 3,12 2,39 0,10 0,01 0,69 0,00 0,83 20,13 0,02 0,05 0,02		1,21 10,06 2,23 2,22 2,01 0,10 0,00 0,61 0,58 17,63	3,93 12,86 5,19 3,120 2,390 0,100 0,01 0,690 0,002 0,826 20,125 0,015 0,050 0,02	 565 394 65		Landbrug do do do Langø, landbru Landbrug do,Lindholm do do do do do do do Kun sti
Samlet			49,64		36,65	49,33	1.024	0	
2	5d 6e Bybjerg By, Orø	Torben Jensen Østre Færgevej 36 Orø , 4300 Holbæk	1,14 1,80		1,14 1,80	1,14 1,796	73 106		Landbrug do
Samlet			2,93		2,93	2,93	179	0	
3	6c Bybjerg By, Orø 2o Gamløse By, Orø	Anne Margrit Ulrich Eriksen Kurt Bernth Eriksen Byagervej 20 4682 Tureby	1,00 2,25		0,99 2,25	0,27 2,18	56 68		
Samlet			3,24		3,23	2,45	124	0	
4	2q Gamløse By, Orø	FORS Spildevand Holbæk A/S Tåstrup Møllevej 5 4300 Holbæk	0,02		0,02	0,02	11		
Samlet			0,02		0,02	0,02	11	0	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyttelse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksisterende - meter	Bemærkninger
5	del af 2b Gamløse By, Orø	ØSTRE FÆRGE A/S Industrivej 22 4050 Skibby	0,25		0,23	0,25			
Samlet			0,25		0,23	0,25	0	0	
6	del af 3e Gamløse By, Orø	Susanne Arason Marstal Snerlevej 16 4300 Holbæk Fritz Oskar Wilhelm Møllnitz Olufsmindevej 11 Gamløse, Orø 4300 Holbæk	4,48		4,32	4,475	202		
Samlet			4,48		4,32	4,48	202	0	
7	del af 6a Gamløse By, Orø del af 5d del af 11c Næsby By, Orø	Helle Nielsen Lars Foverskov Nørrestængevej 16 Orø , 4300 Holbæk	3,23 4,53 8,26		3,03 4,45 5,22	3,227 4,525 8,260	 36 376	424 144 1.595	Landbrug do do
Samlet			16,01		12,70	16,01	412	2.163	
8	16b 16g del af 16e Bybjerg By, Orø del af 6e Næsby By, Orø	Susanne Lykke Petersen Bybjerggårdsvej 5 Orø , 4300 Holbæk	0,58 1,63 1,10 4,38		0,58 1,60 3,87	0,580 1,630 1,097 4,380	 52	 138 37 136	Landbrug do do do
Samlet			7,69		6,05	7,69	52	311	
9	16f del af 16a Bybjerg By, Orø	Annette Haagen Claus Christiansen Bybjerggårdsvej 3 Orø , 4300 Holbæk	1,97 0,02		1,78	1,970 0,01		243	Landbrug
Samlet			1,99		1,78	1,98	0	243	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
10	68 67 66 65 64 63 62 69 70 Bybjerg By, Orø	Naturstyrelsen Vestsjælland Mantzhøj Ulkerupvej 1 4500 Nykøbing Sj.	0,01 0,00 0,11 0,01 0,01 0,01 0,20 0,03 0,02		 0,09 0,00 0,01 0,15	0,006 0,003 0,109 0,007 0,006 0,006 0,200 0,030 0,018			Langø do do do do do do Lindholm do
Samlet			0,39		0,25	0,39	0	0	
11	9d Næsby By, Orø	Marliese Wessels Claus Ole Jørgensen Langdal 4 Orø , 4300 Holbæk	0,83		0,83	0,826	29	25	Landbrug
Samlet			0,83		0,83	0,83	29	25	
12	del af 9a Næsby By, Orø	Jette Maja Porting Næsbyvej 22 Hegngårde, Orø 4300 Holbæk	4,24		3,92	4,241		400	Landbrug
Samlet			4,24		3,92	4,24	0	400	
13	8c del af 8a Næsby By, Orø	John Porting Næsbyvej 28 Hegngårde, Orø 4300 Holbæk	4,45 2,96		4,45 0,46	4,45 1,28	477	230	Landbrug do
Samlet			7,41		4,90	5,73	477	230	
14	del af 7a del af 12b Næsby By, Orø	Birthe Holten Lars Holten Kokkedalsvej 1 970 Hørsholm	10,65 1,54		6,52 0,44	10,654 1,542	119	235 68	Landbrug do
Samlet			12,20		6,96	12,20	119	303	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
15	dal af 6a Næsby By, Orø	Erik Møller Næsby Gade 5 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	15,30		4,10	15,299	51	991	Landbrug
Samlet			15,30		4,10	15,30	51	991	
16	dal af 2a Næsby By, Orø	Grethe Kokholm Enghavegårdsvej 2 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	10,20		7,23	10,198	516	476	Landbrug
Samlet			10,20		7,23	10,20	516	476	
17	dal af 2b Næsby By, Orø	Erik Arne Jensen Enghavegårdsvej 3 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	1,87		1,78	1,871		193	Landbrug
Samlet			1,87		1,78	1,87	0	193	
18	dal af 11a Næsby By, Orø	Charlotte Seiberg Sven Jensen Seiberg Næsgårdsvej 12 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	18,51		9,18	18,506		704	Landbrug
Samlet			18,51		9,18	18,51	0	704	
19	del af 2ao Næsby By, Orø	Hanne Stissing Heiselberg Tue Heiselberg Ny Kongensgade 20,4. tv 1557 København V	0,14		0,14	0,142		18	Sommerhus
Samlet			0,14		0,14	0,14	0	18	
20	del af 2ap Næsby By, Orø	Berit Bach Magnoliavej 3,3. th 2000 Frederiksberg Henning Deurell Enghaven 31 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	0,09		0,08	0,086		24	Sommerhus
Samlet			0,09		0,08	0,09	0	24	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
21	del af 2aq Næsby By, Orø	Trine Ring Ibsen Ordrupvej 98 A,4. tv 2920 Charlottenlund Erik Martin Gravgaard Askevænget 33,1. tv 2830 Virum	0,03		0,02	0,025		8	Sommerhus
Samlet			0,03		0,02	0,03	0	8	
22	del af 2ar Næsby By, Orø	Aase Møller Svend Aage Pedersen-Ebbe Enghaven 27 Næsby, Orø, 4300 Holbæk	0,04		0,04	0,043		9	Sommerhus
Samlet			0,04		0,04	0,04	0	9	
23	del af 2as Næsby By, Orø	Kirstine Mathiesen Christian Engell Ingemannsvej 20 B,st 1964 Frederiksberg C	0,05		0,05	0,052		10	Sommerhus
Samlet			0,05		0,05	0,05	0	10	
24	del af 2at Næsby By, Orø	Jan Steffen Christensen Nyrupvej 19 C 4296 Nyrup	0,10		0,08	0,095		21	Sommerhus
Samlet			0,10		0,08	0,10	0	21	
25	del af 2au Næsby By, Orø	Niels Nørbygaard Kong Valdemars Vej 73 E 4000 Roskilde	0,08		0,08	0,081		21	Sommerhus
Samlet			0,08		0,08	0,08	0	21	
26	del af 2av Næsby By, Orø	Ann Duwe Konnerup Niels Duwe Konnerup Møllehaven 22 3550 Slangerup	0,08		0,08	0,081		21	Sommerhus
Samlet			0,08		0,08	0,08	0	21	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
27	del af 2ax Næsby By, Orø	Merete Susanne Augustesen Lars Swartz Augustesen Tolstrupvej 29 F 4330 Hvalsø	0,09		0,09	0,085		21	Sommerhus
Samlet			0,09		0,09	0,09	0	21	
28	del af 2ay Næsby By, Orø	Jean Lavinia Hald Jensen Christian Hald Jensen Lindebakken 16 3460 Birkerød	0,14		0,14	0,142		55	Sommerhus
Samlet			0,14		0,14	0,14	0	55	
29	del af 2aæ Næsby By, Orø	Jette Andersen Bonde Flemming Bonde Nyholms Alle 70 2610 Rødovre	0,08		0,07	0,078		13	Sommerhus
Samlet			0,08		0,07	0,08	0	13	
30	del af 2bm Næsby By, Orø	Grundejerforening Enghaven, Orø V/Formand Ove Sørensen Lucernevej 349 2610 Rødovre	1,79		1,35	1,792		452	
Samlet			1,79		1,35	1,79	0	452	
31	del af 2bl Næsby By, Orø	Anja Egede Bjødstrup Morten Silcowitz-Hansen Peter Holms Vej 21,3.,-3 2450 København SV	0,27		0,27	0,271		32	Sommerhus
Samlet			0,27		0,27	0,27	0	32	
32	del af 3e Næsby By, Orø	Grundejerforeningen Ørøgård v/Britta Aagaard Harestien 4 4300 Holbæk	0,99		0,91	0,990		285	
Samlet			0,99		0,91	0,99	0	285	

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
33	del af 3bd Næsby By, Orø	Mette Terp Ottesen Christian Gaardboe Ottesen Skt. Hans Torv 30,1. th 2200 København N	0,17		0,17	0,167			Sommerhus
Samlet			0,17		0,17	0,17	0	0	
34	del af 3ay Næsby By, Orø	Lis Petersen Rosenørns Allé 10 D,6. tv 1634 København V	0,35		0,33	0,345		12	Sommerhus
Samlet			0,35		0,33	0,35	0	12	
35	del af 3an Næsby By, Orø	Jette Bartholdy Weygaard Johnny Weygaard Jægerstræde 44 2750 Ballerup	0,32		0,29	0,30		19	Sommerhus
Samlet			0,32		0,29	0,30	0	19	
36	del af 3br Næsby By, Orø	Reene Jensen Holsteinsgade 34,1. th 2100 København Ø	0,37		0,29	0,373		60	Sommerhus
Samlet			0,37		0,29	0,37	0	60	
37	del af 3am Næsby By, Orø	Ymme Yvonne Lillelund Sloth Petuniavej 14 3450 Allerød Michael Lillelund Petersen Bygaden 16 4293 Dianalund	0,34		0,24	0,337		47	Sommerhus
Samlet			0,34		0,24	0,34	0	47	
38	3cz Næsby By, Orø	Gunner Nielsen Benedikte Alle 34 2690 Karlslunde Niels Jørgen Nowicki Tagensvej 225,2. th	0,09		0,05	0,091		62	Sommerhus

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
		2400 København NV Flemming Bohnen-Jespersen Fasansti 25, Næsby, Orø 4300 Holbæk Boet efter Anne-Lise Beck Olesen Gylfesvej 17 A, st. -4 3060 Espergærde Torben Ulrik Larsen Onsved Huse 4 4050 Skibby Tata Marion Ringberg Odensevej 185 5600 Faaborg Dorte Sørensen Bartholinsgade 9,3. tv 1356 København K Edel Pedersen Søndermarken 64,2. th 3060 Espergærde Ole Beuchert Olesen Kofod Anchers Vej 1 B 3060 Espergærde Hanne Nielsen Benedikte Alle 34 2690 Karlslunde Henrik Peter Petersen Hermodsvej 8, Benløse 4100 Ringsted							

Lb. Nr.:	Matr.nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:				Sti/vej		Den 09-12-2016
			Ca.ha.	Antal lodder	§3 Søer, moser, enge, overdrev, strandenge, hede, vandløb, - ca.ha	Strandbeskyt-telse § 15 og klitfredning § 8 - ca.ha	Ny - meter	Eksiste-rende - meter	Bemærkninger
		Erik Arne Jensen Enghavegårdsvej 3, Næsby, Orø 4300 Holbæk							
Samlet			0,09		0,05	0,09	0	62	
39	del af 3cx Næsby By, Orø	Tata Marion Ringberg Se Lb. Nr 38	0,02		0,02	0,018			Sommerhus
Samlet			0,02		0,02	0,02	0	0	
40	del af 3cv Næsby By, Orø	Dorte Sørensen Se Lb. Nr 38	0,13		0,09	0,128		22	Sommerhus
Samlet			0,13		0,09	0,13	0	22	
41	8fv Bybjerg By, Orø	Heidi Fog Karsten Fog Store Valbyvej 173, Himmelev 4000 Roskilde	0,33			0,330			Eskilsholm
Samlet			0,33		0,00	0,33	0	0	
42	16 Gamløse By, Orø	Ole Mogens Falck Trehøjevej 45, Egholm	5,59		5,01	5,587			Rønø
Samlet			5,59		5,01	5,59	0	0	
43	Umatrikuleret areal		19,40		24,41		3.325	155	
Samlet			19,40		24,41	0,00	3.325	155	
		I alt	188		141	166	6.521	7.406	

Bilag 2

Dato: 15. november 2016
Sagsbehandler: Kate Skjærbæk Bjerrum

Danmarks Naturfredningsforening

Budgetoverslag for fredning af Orøs marine forland i Holbæk Kommune

Danmarks Naturfredningsforening (DN) rejser om kort tid fredningssag for Orøs marine forland i Holbæk Kommune, i alt ca. 188,215 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. Naturbeskyttelseslovens § 39 stk. 1, sidste punktum. Miljø- og Fødevareministeriet ejer 0,39 ha, som ikke tilkendes erstatning. Det er således kun de 41 private lodsejere, som tilkendes erstatning for samlet 187,83 ha. Heraf er ca. 141 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Areal, ha eller meter	Regulering	Erstatning Kr./ha	Bemærkninger	I alt kr.
32,23	Vedvarende græs	30.000	Jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Gl. Lundeborg i Svendborg Kommune af 14. december 2010.	966.900
1,68	Forbud imod tilplantning og udsigtshæmmende afgrøder	14.500	9.500 kr. for tilplantningsforbud + tillæg på 5.000 kr. for andre udsigtshæmmende afgrøder	24.360
3,66	Forbud imod udsigtshæmmende afgrøder (inden for strandbeskyttelseslinjen)	5.000	Forbud imod andre udsigtshæmmende afgrøder	18.300
0,025	Parkerings areal	150.000	Jf. Frednings-nævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 19. januar 2016 om erstatning som følge af fredning af sammenhængende natur og landskab syd for Harlev i Skanderborg og	3.750

			Aarhus Kommuner	
7.407	Eksisterende sti eller vej	15 kr./m		111.090
6.521	Ny sti	60 kr./m		391.260
I alt				1.515.660

Miljø- og Fødevareministeriet
Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning

Naturforvaltning
J.nr. SVANA-510-00047
Ref. EMS
Den 13. december 2016

Danmarks Naturfredningsforening

[Sendt pr. mail til: dn@dn.dk, ksr@dn.dk]

Budgetoverslag for fredning af Orøs marine forland i Holbæk Kommune

Med mail af 15. november 2016 har Danmarks Naturfredningsforening fremsendt et budgetoverslag for fredning af Orøs marine forland i Holbæk Kommune.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har følgende bemærkninger til overslaget:

Det fremgår af budgetoverslaget, at en nåletræsbeplantning på et areal tilhørende lb.nr. 18 skal afdrives, og at dette skønnes erstattet på samme måde som arealer, der skal henligge som vedvarende græs. Det er styrelsens vurdering, at erstatningen for nåletræsbeplantningen ikke kan sammenlignes med erstatningen for at fastholde et areal i vedvarende græs. Erstatningen for afdrift og manglende mulighed for at dyrke nåletræer vil være afhængig af træernes værdi på tidspunktet for afdrift og af arealets egnethed for nåletræsdyrkning.

Styrelsen vurderer, at en erstatning på 5.000 kr. pr. ha for et forbud mod at dyrke majs, hvor der for de samme arealer desuden er skønnet en erstatning på 9.500 kr. pr. ha for forbud mod flerårig udsigtshæmmende beplantning, er højt sat. Hertil kommer, at forbuddet mod majs synes unødvendigt.

Med venlig hilsen

Else Marie Stamphøj
72 54 48 59
EMS@svana.dk

Holbæk Kommune
PLAN OG ÅBEN LAND

Danmarks Naturfredningsforening
Sendt på mail til: dn@dn.dk, ksr@dn.dk

Dato: 13. december 2016
Sagsb.: Bente Meehan
Sagsnr.: 16/48913
Dir.tlf.: 7236 8061
E-mail: beme@holb.dk

Forslag om fredning af Orøs Marine Forland – høringssvar til budgetoverslag

Danmarks Naturfredning har sendt Forslag om fredning af Orøs Marine Forland frem til Holbæk Kommune for kommentering. Holbæk Kommune har følgende bemærkninger til fredningsforslagets budgetoverslag:

I den gældende *Vejledning om de nye fredningsbestemmelser i naturbeskyttelsesloven* af 5. juni 2004 er der gjort rede for dagældende praksis for erstatningsfastsættelse i fredningssager og henvist til vejledningens bilag 1 for konkrete eksempler på erstatninger fastsat af Naturklagenævnet. Det anbefales endvidere i vejledningen at anvende skemaet i vejledningens bilag 2 ved udarbejdelse af et budgetoverslag ved rejsning af en fredningssag.

Holbæk Kommune efterlyser, at budgetoverslaget udarbejdes med skemaet i vejledningens bilag 2 som grundlag, således anlægsomkostninger, plejeomkostninger og de forskellige typer af erstatninger stilles op på overskuelig og skematisk vis.

Holbæk Kommune er iht. fredningsforslaget ikke ejer af arealer omfattet af fredningen.

Primært finder kommunen, at der pålægges kommunen for mange forpligtelser og byrder. Kommunen vil senere i fredningsforløbet nærmere kommentere på de enkelte punkter i fredningsforslaget, således at fredningen i tilfælde af gennemførelse bliver meget mindre restriktivt og byrdefuldt for kommunen.

Fredningsforslaget lægger op til, at kommunen som plejemyndighed pålægges at udarbejde og realisere en plejeplan for området, samt efterfølgende at forestå naturplejen i overensstemmelse med plejeplanen. Herudover pålægger fredningen plejemyndigheden at etablere stier og sikre stiernes afmærkning og årlige vedligeholdelse. Sådanne anlægsomkostninger og plejeomkostninger er ikke angivet i budgetoverslaget.

Herved er budgetoverslaget efter kommunens opfattelse mangelfuldt, idet overslaget ikke i tilstrækkelig grad oplyser om de afledte omkostninger (jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5), som påføres Holbæk Kommune i kraft af krav om anlæg af P-plads, stier, trappe, låger m.v., opsætning af skilte og informationstavler, udarbejdelse af plejeplan, udførelse af efterfølgende naturpleje og vedligeholdelse af stier.

På nuværende tidpunkt anslår kommunen disse omkostninger således:

Udarbejdelse af plejeplan	50.000 kr.
Anlæg af P-plads, stier, trapper, låger, hegning, skiltning, førstegangspleje m.m.	1.900.000 kr.
Efterfølgende årlig natur- og stipleje	65.000 kr.

Holbæk Kommune

Sekundært er det derfor Holbæk Kommunes opfattelse – hvis fredningsforslaget helt eller delvist gennemføres - at kommunen må ydes erstatning for disse påbud iht. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 2.

Overordnet finder kommunen, at budgetoverslagets enhedspriser er retvisende for erstatningsniveauet i 2016, jf. f.eks. KFE 14.319.

Budgetoverslaget er derimod ikke gennemgået detaljeret for de indskrænkninger, den enkelte ejendom påføres, eller for om arealangivelser og stilængder er retvisende, idet det forventes, at dette vil blive underkastet fredningsnævnets granskning.

Med venlig hilsen

Bente Meehan

Naturmedarbejder

Vækst og Bæredygtighed
Kanalstræde 2 | 4300 Holbæk | tlf. 72 36 36 36 | e-mail post@holb.dk

Mygblomst – en orkidé med et langt liv

Mygblomst er en lavtvoksende gulgrøn, flerårig **orkidé**, som kan blive op til 20 cm høj. Den har en underjordisk "knold" - en såkaldt pseudobulbil eller stængelknold. Arten sætter 1-2 blade afhængig af alder og kår samt en blomsterstand med op til ca. 20 blomster. Den enkelte plante kan opnå en alder på op til 10 år, men generelt er levetiden kortere.

Mygblomst har både vegetativ og generativ **formering**. Den vegetative formering sker ved udvikling af 1-2 små stængelknolde fra den "voksne" stængelknold, mens den generative formering menes at ske via selvbestøvning.

Frøene dannes i ca. 1 cm lange oprette kapsler. Hver kapsel kan indeholde op til 4000 frø, der er ca. 0,4 mm lange og 0,1 mm brede. I en bestand i USA er der talt op til 11.700 frø i en kapsel. Kapslerne åbnes i løbet af efteråret, og de små og lette frø kan spredes over meget store afstande. Frøenes spiring er helt afhængig af, at der etableres en symbiose med en bestemt svampeart i jorden. Svampen nedbryder og optager frøskallen og de ydre embryonceller, hvorefter frøets indre celler begynder at vokse og udvikle sig til en lille underjordisk og klorofylfri protokorm. Protokormen får sin næring via svampen.

I **det første år** efter frøspredning dannes de små underjordiske og klorofylfrie protokorm, hvorfra der i juli samme år dannes det første overjordiske blad. Der udvikles ikke rødder i løbet af plantens første leveår som protokorm, så næringsstoftilførslen til den spæde plante sker udelukkende via den symbiotiske svamp og små rhizoider. Når bladet visner ned i løbet af efteråret, består planten udelukkende af den underjordiske pseudobulb, der ikke har forbindelse med den symbiotiske svamp.

I maj i plantens **andet leveår** udvikles de første rødder og to blade, hvoraf det ene er betydeligt mindre end det andet. Det **tredje år** bliver de to blade større, og pseudobulben er vokset i omfang. Endelig kan planten i dens **fjerde leveår** blomstre i juni-juli. I et enkelt dyrkningsforsøg har udviklingen fra frø til blomstrende plante dog taget mindst fem år.

En undersøgelse af en mygblomstpopulation i England viser, at individer af mygblomst tilsyneladende kan have en **"hvileperiode"** på et år, hvor planten udelukkende overlever som pseudobulb under jorden uden at sætte blade for derefter at sætte blade igen det efterfølgende år.

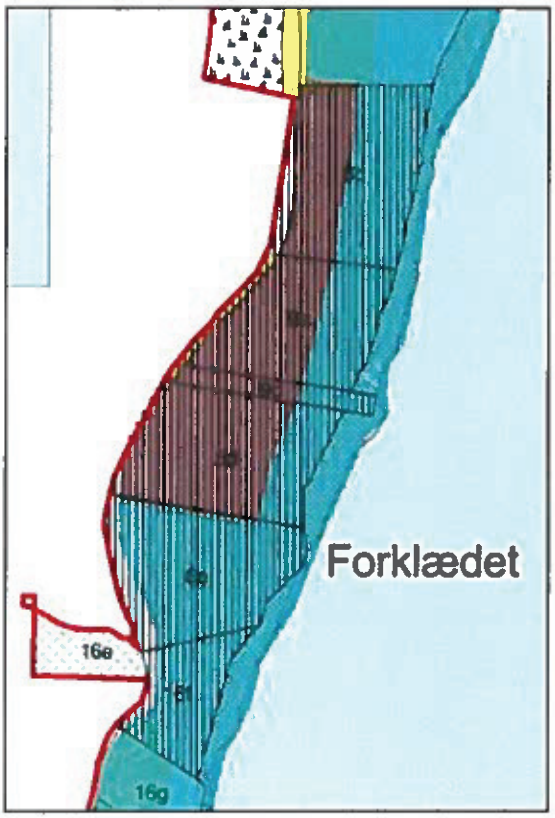
Mygblomst er en god **repræsentant** for de **nøjsomme rigkærsarter**. Selvom ikke alle typiske rigkærsarter har de samme
habitatkrav, og nogle arter er mere specifikke i deres krav end andre, ser mygblomst ud til at være en pålidelig og særdeles krævende repræsentant for de typiske arter. Ved at **målrette forvaltningen efter** en art som **mygblomst** vil en stor del af de andre typiske arter – og dermed rigkærenes generelle tilstand - også blive tilgodeset. Afsnittet er redigeret og fra Andersen & Ejrnæs et Al, 2015.

Mygblomst har mulighed for at ekspandere, hvis dens levestedskrav opfyldes. Artens generative spredningsstrategi gør, at den har **potentiale** for **hurtigt** at kunne **sprede sig** til og etablere sig på egnede levesteder, hvis ikke omgivelsernes påvirkninger besværliggør eller umuliggør dette. Fra Søgaard et al, 2015.

Besigtigelsesdato: 21.-22. juni 2015
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Orø Forklæde

Forklædet på Orø er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 som naturtyperne mose (rigkær) og strandeng, og området er markeret som kerneområde på kortbilag 2. Kerneområdet er på ca. 21 ha.

Hele vådbundsområdet henligger svært fremkommeligt med tagrør-sumpe afbrudt af partier med lavere vegetation. Der er her tale om vældzoner på tørvebund uden makrostrukturer, hvorigennem der sker en transport af kalkrigt vand, som har skabt betingelser for udviklingen af en meget artsrig rigkærflora med et højt indhold af ledearter for ekstremrigkær. Ud imod findes en bræmme af strandeng af mere eller mindre sammenhængende karakter.

Større og mindre partier domineret af tagrør er områdets altdominerende habitat. Tørven i disse områder er grov og kun svagt omsat med tydelige spor af oprindelsesarterne. Floraen knyttet hertil er forholdsvis fattig på arter hvilket bl.a. skyldes den skyggende effekt, som 'rørskoven' udøver på dens følgearter samt den dårligt omsatte førne.

Tre adskilte rigkærpartier blev nøjere undersøgt for deres floraindhold, som udviste et betydeligt sammenfald for hovedparten af de fundne arters vedkommende. En enkelt art, rosmarin-pil blev dog kun iagttaget i det sydligste af rigkærfladerne, hvor den var ret udbredt.
På grund af den store artsrigdom var det blot et mindretal af arterne, som optrådte markant dominerende.

Udbredt forekommende arter i rigkærene
Hjertegræs
Tormentil/opret potentil
Sump-hullæbe
Eng-troldurt
Smalbladet kæruld
Almindelig brunelle
Bukkeblad
Glanskapslet siv
Trævlekrone
Eng-kabbeleje
Tagrør
Eng-svingel
To-radet star
Vand-mynte
Gåse-potentil
Ager-padderok (problem-art)
Almindelig rapgræs (problem-art)

Øvrige arter:

Mygblomst (bilag IV- art) (ca. 30-40 stk. blomstrende individer på besigtigelsesdagen)
Tvebo-baldrian
Krognæb-star
Leverurt
Vibefedt
Kødfarvet gøgeurt
Trindstænglet star
Vinget perikon
Muse-vikke
Blågrøn star
Kær-padderok
Blåtop
Fåblomstret kogleaks
Skede-star
Nåle-sumpstrå
Arter på strandengen
Strandengen domineres af arter som strand-annelgræs, rød svingel og harrild. Desuden ses her bl.a. tigger-ranunkel, slap annelgræs og sylt-star.

Artslister
Arter skrevet med rød er særligt værdifulde positive arter/**-stjernearter for den pågældende naturtype. Disse arter er meget følsomme overfor negative påvirkninger.

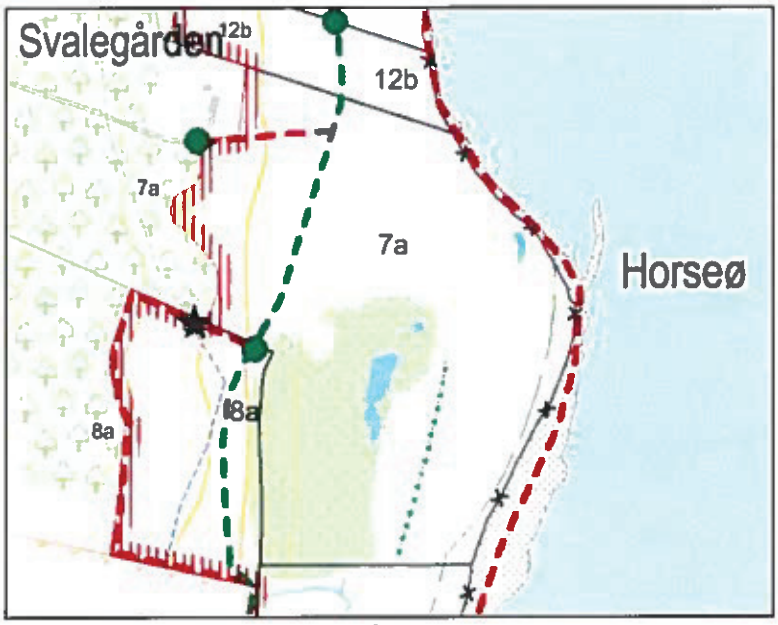
Arter skrevet med orange er positive arter/*-stjernearter for den pågældende naturtype. Disse arter er moderat følsomme overfor negative påvirkninger af naturtypen.

Indikatorarter er fremhævet med **fed skrift**. Det er arter, der næsten udelukkende forekommer på arealer med høj eller god artsindeks. Forekommer et givent antal indikatorarter på et areal af den pågældende naturtype, er der meget stor sandsynlighed for at arealet har en høj biologisk værdi.
Kilde: Fredshavn et Al, 2010.

Besigtigelsesdato: 22. juni., 12. september 2015 samt den 6. maj 2016
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Naturarealer øst for Svalegården

Middelfugtigt-tørt overdrev, der nærmest kysten afløses af strandeng.

Ifølge indhentet litteraturoplysning ('Ø-Flora nr. 66 Orø' af Erik Wessberg; Randers 1995) fandtes der endnu for ca. 20 år siden græssede lavninger med artsrige våde enge rig på orkideerne maj- og kødfarvet gøgeurt. I sin ø-flora anfører Wessberg bl.a.: '... området er i (de) to måneder meget vådt, og man kunne i 1995 mange steder kun komme frem med forsigtighed. Her findes tusinder af gøgeurter... '. På strandengen ud for 'Svalegård' fandtes på besøgsdagen den 22. juni 2015 enkelte individer af kødfarvet gøgeurt, mens maj-gøgeurt derimod blev ikke påvist.

Ca. 300 meter syd for 'Svalegård' og neden for 'trampestien afløses strandengen og overdrevsarealerne af rørsumpe og våde til meget våde enge.

<u>Samlet artsliste:</u>

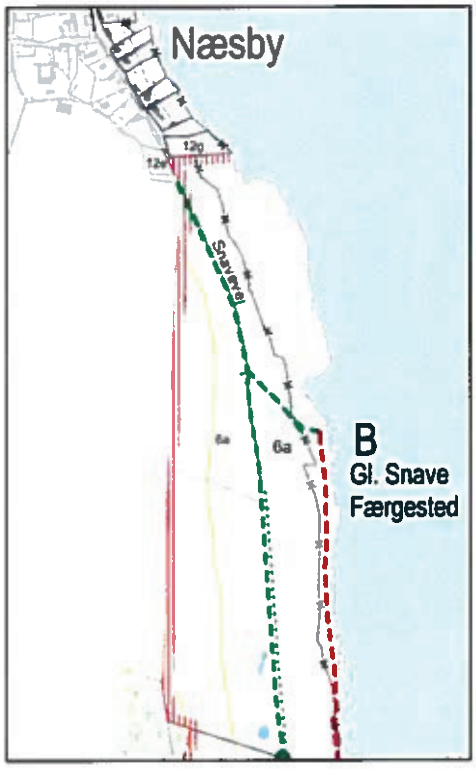
Græsbladet fladstjerne
Dunet dueurt
Kær-tidsel
Almindelig knopurt
Vellugtende gulaks
Bidende ranunkel
Almindelig vorterod
Vår-gæslingeblomst
Gåsemad
Smalbladet vikke, to-frøet vikke, vår-vikke
Hare-kløver, gul kløver, fin kløver, rød-kløver
Hejrenæb
Almindelig syre
Almindelig rødknæ
Feber-nellikerod
Prikbladet perikon
Bakke-forglemmigej
Almindelig slangehoved
Knoldet brunrod
Almindelig brunelle
Korsknap
Blåmunke
Bitter bakkestjerne
Kugle-museurt
Almindelig kongepen
Høst-borst
Grøn høgeskæg
Vår-brandbæger
Eng-brandbæger
Almindelig brandbæger
Hjortetrøst
Almindelig vorterod
Ager-tidsel
Småkronet gedeskæg
Cikorie
Haremad
Hjortetrøst
Rank evighedsblomst
Sølv-potentil
Rød svingel
Almindelig hvene
Almindelig kvik
Gold hejre
Lav ranunkel (problemart)
Tusindfryd (problemart)
Grå-bynke (problemart)
Horse-tidsel (problemart)
Glat hunde-rose
Hvidtjørn sp.
Slåen

Besigtigelsesdato: 22. juni, 12. september 2015
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Strandengsarealer i området ved Gl. Snave Færgested

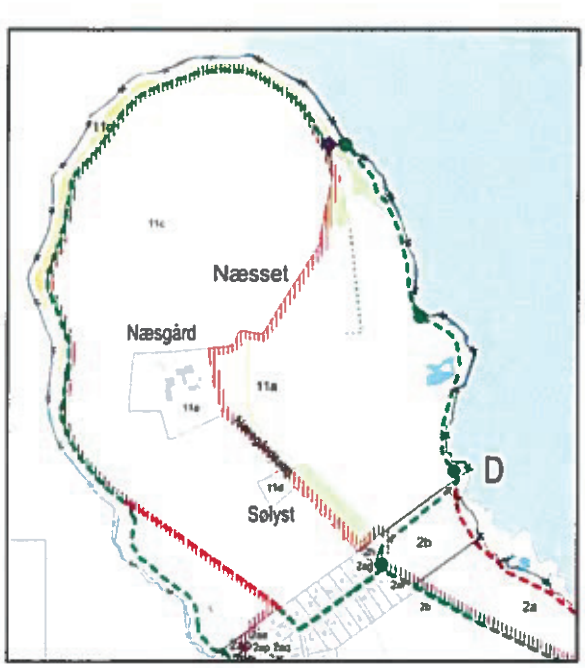
Strandengen i dette område er stedvist præget af en stærkt tilgroet strandrørsump af vekslende bredde. Den højtvoksende vegetation domineres af tagrør og blågrøn kogleaks. I åbne partier i rørsumpen, og hvor rørsumpen afløses af lavere partier med strandeng, træffes et plantesamfund, som ud for Næsby rummer arter som:

Strandgåsefod
Almindelig salturt
Vingefrøet hindeknæ
Dansk kokleare
Strand-asters
Strand-mælde

Besigtigelsesdato: 22.juni samt 12. september 2015
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Strand- og skrænt vegetation på Næsset

På Næsset findes meget forskelligartede habitater spændende fra de tørreste til de vådeste. Længst imod sydøst fortsætter den perlerække af kær og enge, som østkysten byder på, videre mod nord. Her findes et vidtstrakt landskabsrum med et rigt udbud af habitater, på højere bund udgøres de af græssede enge og strandenge.

Nærmere kysten skifter strandengen gradvist karakter, hvor bunden, takket være nærheden til fjorden, hyppigt udsættes for bølgeslagets eroderende virkning. Den sandede og stenede bund, der i denne zone er uden større partier med sammenhængende vegetation, rummer mange lavninger (saltpander), som flere steder har karakter af losystemer, igennem hvilke tidevandets bevægelser kan finde sted. Saltpanderne rummer betydelige forekomster af den yderst salttålende urt, strandgåsefod, der ud på sommeren kan 'rødfarve' vegetationen. I andre lavninger, hvor der af bølgeslaget er deponeret tykke lag af opskyllet ålegræs, møder man et meget besynderligt og for undertegnede uventet plantesamfund domineret af en enkelt art, gærde-kørvel. Tilsyneladende trives denne kvælstofyndende kørvel-art storartet i dette yderst salte og næringsrige miljø.

Blokmark med store sten
Både i tidevandszonen, hvor sten-og sandstranden dagligt er underkastet bølgeslaget, men også på den lavvandede fjordbund, findes en særdeles imponerende blokmark bestående af talrige store til meget store sten, der under den sidste istid blev efterladt i området sammen med det øvrige materiale af moræn oprindelse i samme istids afsluttende faser. Denne storladne blokmark, som kun rummer få plantearter, der ideligt må kunne modstå bølgeslaget, ses næppe mere imponerende, hvad angår såvel mængden af store sten som udstrækningen af blokmarken, på ret mange lokaliteter i landet.

Strandvolde
Mellem Sølyst og Næsgård afløses den flade strandmark af områder, hvor der forekommer to-flere parallelt forløbende strandvolde, som konstant forandres af såvel bølgeslaget som blæsten. Oven for dette ustabile system af lave strandvolde findes ældre og anderledes stabile voldsystemer, som ikke længere påvirkes direkte af bølgeslaget. Bunden er også her opbygget af sand, grus og med en del større sten indblandet. Vegetationen er yderst interessant, domineret som den er af buske, der helt overvejende udgøres af en enkelt art, glat hunde-rose. Ind imellem denne rosenart ses fåtallige individer af hvidtjørn ssp. og enkelte almindelig hyld. For Orø som helhed gælder det, at glat hunde-rose er øens helt dominerende rosenart, når der ses bort fra den stærkt invasive rynket rose.

Øst for Næsgård og ind til et plantet bælte, der overvejende udgøres af nåletræer, findes en betydelig forekomst af oprindeligt plantede individer af rynket rose. Igennem dette rosen-bælte og parallelt med nålebevoksningen er der sat et fårehegn, som gør det muligt for fårene

at afgræsse overdrevspartiet ind til hegnet. Hér er det yderst interessant at kunne iagttage, hvor effektivt fårene evner at holde denne del af rosenkrattet fuldstændig i bund.

Stejlskrænt

Hvor rosenkrattet længere mod nord ophører nær et skur, som er placeret adskillige meter oven for strandvoldene, nås et trådhegn, der forløber øst-vest. Oven for dette hegn - som effektivt danner skel imellem afgræssede og ikke-afgræssede partier af strandoverdrevet – antager kystskrænten karakter af 'stejlskrænt'. Manglen på græsning nord herfor (trådhegnet) sætter sit tydelige præg på vegetationen, som hér rummer en betydelig forekomst af korsblomsten, strand-karse, som (endnu) er ret sjælden på Orø.

Sammenfattende artsliste:

Registrerede planter på en række indbyrdes beslægtede habitater: Gruset strandmark, strandoverdrev samt strandvolde af forskellig alder.

Strand-vejbred
Strandmalurt
Strand-engelskgræs
Almindelig knopurt
Strand-bede
Sylt-star
Sand-star
Knold-ranunkel
Græsbladet fladstjerne
Dansk kokleare
Almindelig kællingetand
Almindelig pimpinelle
Gul snerre
Almindelig hindeknæ
Almindelig fuglegræs
Vej-pileurt
Kruset skræppe
Almindelig syre
Rødknæ
Hvidmelet gåsefod
Strand-mælde
Spyd-mælde
Blære-smelde
Almindelig ahorn
Almindelig ask
Gåse-potentil
Krybende potentil
Strand-karse
Østersø-atrandsennep
Finbladet vejsennep
Rank vejsennep
Ungarsk vejsennep
Humle-sneglebælg
Almindelig krageklo
Hare-kløver
Fin kløver
Høj stenkløver
Rød-kløver, hvid-kløver, gul-kløver
Sct. hansurt
Læge-oksetunge
Ager-mynte
Skov-hanekro
Uldbladet kongelyst
Almindelig torskemund
Blød hejre
Gærde-kørvel
Vild kørvel
Ager-snerle
Burre-snerre
Almindelig hyld
Blåhat
Lancet-vejbred, almindelig vejbred
Ager-svinemælk
Almindelig strand-kamille
Haremad
Høst-borst
Almindelig kongepen
Strand-kamille
Ager-tidsel
Almindelig røllike
Ru svinemælk
Kruset tidsel
Almindelig gyldenris
Håret høgeurt
Almindelig vorterod
Svine-mælde
Stivhåret kalkkarse
Hulkravet kodriver
Kornet stenbræk
Vår-Vikke
Blød storkenæb
Korsknap
Rød tvetand
Bakke-forglemmigej
Almindelig gedeblad
Tandfri vårsalat
Tagrør
Almindelig kvik
Strand-kvik
Blågrøn svingel
Strand-svingel
Eng-svingel
Rød svingel
Marehalm
Almindelig hvene
Eng-rapgræs
Almindelig rajgræs
Almindelig hundegræs
Draphavre
Fløjlsgræs

Krybende hestegræs
Enårig rapgræs
Mark-frytle
Eng-havre
Strand-svingel
Glat hunde-rose
Hvidtjørn begge arter
Rynket rose
Mirabel
Slåen

Hybrid med grå-pil
Vrietorn/Korsved
Almindelig hyld
Sitka-gran (plantet)
Østrigsk fyr (plantet)
Bånd-pil (formentlig oprindelig plantet)
Horse-tidsel (problemart)
Grå-bynke (problemart)
Lav ranunkel (problemart)
Stor nælde (problemart)

Nordspidsen af skrænten

Skrænten og strandvoldene neden for skrænten henligger uden afgræsning. På de første ca.200 meter er skrænten stejl og forholdsvis høj, hvilket giver grobund for en anseelig samling af interessante arter. Adskillige arter af buske og træer blev iagttaget på strækningen regnet fra 'skuret' ind til nordspidsen af Næsset.

Artsliste:
Bidende stenurt
Almindelig knopurt
Muse-vikke
Almindelig star
Almindelig rødknæ
Kruset skræppe
Almindelig syre
Strand-karse
Rank vejsennep
Blære-smelde
Nikkende limurt
Almindelig hønsetarm
Aften pragtstjerne
Rød-kløver, hvid-kløver, fin kløver, gul kløver
Almindelig rundbælg
Smalbladet vikke
Hejrenæb
Kløftet storkenæb
Liden storkenæb
Glat dueurt
Prikbladet perikon
Almindelig katost
Feber-nellikerod
Sct. Hansurt
Korn-valmue, kølle-valmue
Gærde-kørvel
Vild gulerod
Læge-oksetunge
Almindelig slangehoved
Mark-forglemmigej
Uldbladet kongelys
Almindelig torskemund
Tveskægget ærenpris, Ærenpris sp.
Gul snerre, Lancet-vejbred
Almindelig vejbred
Blåklokke, smalbladet klokke
Almindelig gyldenris,
Håret høgeurt

Eng-brandbæger
Kornblomst
Stor knopurt
Småkronet gedeskæg
Almindelig røllike
Ager-tidsel
Kugle-museurt
Ager-gåseurt
Kornblomst
Ru svinemælk
Hvid okseøje
Følfod
Sølv-potentil
Almindelig draphavre
Knold-rottehale
Blød hejre
Rød svingel
Almindelig hundegræs
Gold hejre
Almindelig hvene
Håret star
Almindelig ask
Slåen
Engriflet hvidtjørn, almindelig hvidtjørn
Mirabel
Hæk-berberis
Korbær
Glat hunde-rose
Bævre-asp
Sølv-poppel
Almindelig hyld
Art af 'hassel-brombær'
Sød æble
Hæk-berberis (*Berberis thunbergii*)
Sølv-poppel
Vrietorn, et meget gammelt individ
Grå-bynke (problemart)
Burre-snerre (problemart)
Stor nælde (problemart)
Horse-tidsel (problemart)

Tusindfryd (problemart)
Vild kørvel (problemart)
Rynket rose (invasiv art)

Rynket rose:
På de grusede strandvolde neden for stejlskrænten forekommer rynket rose mange steder, og da denne del af Næsset ikke græsses, må det formodes, at rynket rose vil være under fortsat spredning til ugunst for strandvoldenes indhold af oprindelige karplanter.

Strandengsvegetation vest for Næsset
Der er knyttet en usædvanlig fornem og artsrig flora til skrænten og forstranden vest for 'Næssets' nordspids, hvilket overvejende skyldes de vest-orienterede og særlig varmeeksponerede dele af skrænt systemet, som rummer en fornem tørbundsflora af typen 'Storebæltsflora'; et nedbørsfattigt floraelement, der hører til de tørreste i Danmark. Såvel på Samsø, på øerne i det nordlige Storebælt som på de mange tanger og næs, der på den sjællandske vestkyst 'når' langt ud i Bælthavet, findes eksempler på plantesamfund, som rummer plantearter, såkaldte 'steppeplanter', hvis hovedudbredelse befinder sig syd og øst for Danmark. Men også i områder, der geografisk befinder sig længere væk fra den sjællandske kyst - især knyttet til vest- og sydvendte kystskrænter - kan man træffe på plantesamfund, der hører til denne kategori med et højt indhold af dette steppeelement.

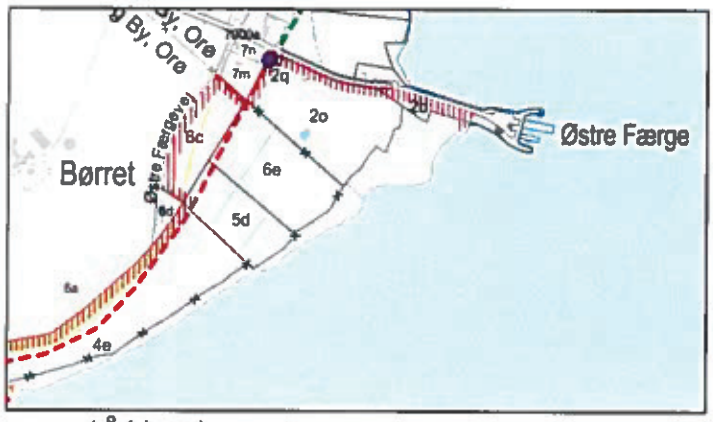
Artsliste for skrænten:
Svalerod
Vild gulerod
Uldbladet kongelys
Slangehoved
Krat domineret af rynket rose

Artsliste for forstranden knyttet til strandvolden:
Strandarve
Strand-bede
Strandkål
Østersø-strandsennep
- alle arter der trives fortrinligt i det relativt tørre og solrige 'Storebælts klima'.

Besigtigelsesdato: 22.-23. juni samt 12. september 2015
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Strandenge og overdrev syd for Østre Færge

I dette område er rørskoven den dominerende habitat. Også hér står tagrørene og ledsagearten blågrøn kogleaks i tætte formationer. På indersiden af rørsumpen ind imod de tidligere afgræssede enge bærer disse stærkt præg af mangelfuld afgræsning.

Arter i lysninger:
Inde i rørsumpens lysåbninger og i kanten af sumpen og ud imod den ydre strandeng forekommer arter som:

Strandmalurt
Hjortetrøst
Skønbægret mælde
Strand-svingel
Vild kørvel (problemart)
Strand-mælde
Kær-svinemælk
Lådden dueurt
Ager-tidsel
Krybende potentil
Bidende ranunkel
Høj stenkløver

Strand-Stenkløver, der ifølge oplysning, hér har en af sine forekomster på Orø, blev eftersøgt, men ikke observeret.

Arter i strandengens yderste bræmme
Den yderste bræmme af strandeng er græsrig og lav på grund af bølgeslagets erosion. Her forekommer af dominerende og andre udbredte arter bl.a. følgende:

Strand-annelgræs
Strand trehage
Strandgåsefod
Strand-vejbred
Strandmalurt
Strandasters
Vingefrøet hindeknæ
Harrild
Rød svingel
Sandkryb
Gåse-potentil
Almindelig salturt

Strandoverdrev syd for færgelejet
Syd for anløbsstedet for færgen er der vidtstrakte strandenge med lav vegetation. I et hjørne af strandengen umiddelbart syd for 'Østre Færgevej' findes der et mindre parti med strandoverdrev, hvorfra følgende arter blev registreret:

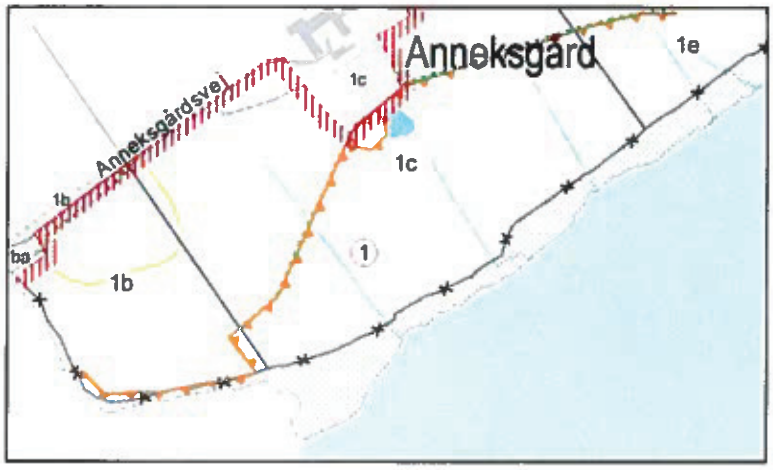
Gul snerre
Glat blågrøn rose
Mirabel
Hvidtjørn sp.
Hvas randfrø
Tornet salat
Almindelig kartebolle
Fliget tvetand
Kølle-valmue
Ager-snerle
Almindelig røllike
Hare-kløver
Humle-sneglebælg
Ager-tidsel
Krybende potentil
Rød svingel
Almindelig hvene
Strand-svingel
Bukketorn (formentlig oprindelig plantet)
Glat hunde-rose (*Rosa canina* subsp. *canina*)

Bilag 10, Strandvegetation sydvest for Anneksgård

Besigtigelsesdato: 22.-23. juni samt 12. september 2015
Udarbejdet af: Flemming Thorning-Lund, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Strandvegetation sydvest for Anneksgård

Kysten syd for Anneksgårsvej er ret smal, og opbygget af stenede og grusede strandvolde rig på mange store blokke. Vegetationen er på denne strækning artsrig med en lang række af halvsjældne karplanter, som er karakteristiske for habitaten og som derudover er karakterarter for det nedbørsfattige centraldanske område, præget af det specielle 'Storebæltsklima' - et område der hører til den mest nedbørsfattige del af landet, og som dertil er domineret af mange solskinstimer.

Strandvoldens arter findes i en mosaik af urter og græsser mellem grus og sten
Skarntyde (optræder talrigt)
Strand-svingel
River
Skov-hanekro
Almindelig katost
Kruset tidsel
Gærde-kørvel

På de yderste meter nærmest fjorden ses en opskyllet alge-bræmme, som fortrinsvis udgøres af arter af ålegræs. Indefter afløses opskyl-zonen af et bælte, der fortrinsvis udgøres af harrild med partier, hvor strand-kogleaks dominerer. Yderligere, efter endnu få meter og på højere niveau, ses en bræmme bestående af arter som **sandkryb**, **strand-annelgræs** samt gåse-potentil.

Arter på græsningsareal:
Ind imod det frahegnede græsningsareal udgøres plantesammensætningen af en artsrigere vegetation af typen strandoverdrev. Denne vegetation domineres af arter som:

Strand-vejbred
Læge-kokleare
Strand-vejbred
Strandmalurt
Strandasters
Strand-annelsgræs
Harrild
Strandarve
Dansk kokleare
Muse-vikke
Rød svingel
Strand-mælde
Spyd-mælde
Strand-svingel
Ager-tidsel
Jordbær-klørver
River
Aften-pragtstjerne
Kruset skræppe
Farve-vajd
Finbladet vejsennep
Gåse-potentil
Krybende-potentil
Vild kørvel (problemart)
Hulsvøb
Plettet skarntyde
Gærde kørvel
Humle sneglebælg
Høj stenkløver
Gærde-snerle
Ager-snerle

Almindelig Katost
Skov-hanekro
Ager-svinemælk
Kruset tidsel
Strand-kogleaks
Blød hejre
Gold hejre
Rød svingel

Draphavre
Almindelig kvik
Burre-snerre (problemart)
Gråbynke (problemart)
Horse tidsel (problemart)

Et beskyttet stendige syd for Anneksgård markerer overgangen fra den mere intensivt afgræssede strandeng til den kystnære, vådere strandeng. Den kratagtige træbevoksning langs med diget udgøres af almindelig ask som dominerende art med indblanding af almindelig hunde-rose (*Rosa canina subsp. canina*), slåen samt af en pile-hybrid, hvori bånd-pil indgår. Imellem stenene fandtes få individer af den halvsjældne star, pigget star.

Ynglefugle på øerne og holmene i fredningsområdet

- Af Sten Asbirk, Medlem af DN's Naturfaglige Udvalg

Art	Rønø	Lindholm og Langø	Eskildsholm
Gråand	1 (1)	2 (2)	2 (1-4)
Skeand	0-2 (0)		
Ederfugl	400 (900)	450-700 (265)	4 (55)
Toppet skallesluger	0-1 (2)	0? (1)	1(0?)
Gravand	0-1(1)	0? (1-2)	0? (0-1)
Grågås	0-5 (0)	5 (0)	
Knopsvane	2-4 (35)	3-12 (23)	1 (1-2)
Skarv	0 (0)	7(0)	
Strandskade	3 (12)	2-12 (34)	0? (2)
Vibe	0? (2)	0? (5)	
St. præst	0-1? (1-3)	3(11)	
Rødben	0? (2)	2 (10)	0? (0-1)
Klyde	0? (0-1)	8 (31)	
Svartbag	9-24 (12)	10-24 (10)	1 (0-1)
Sølvmåge	150-400 (500-725)	350-490 (590)	1 (1-3)
Sildemåge	0-1 (0)	1 (0)	
Stormmåge	50-120 (75-250)	80-250 (600)	275 (50-100)
Hættemåge		0 (20)	
Fjordterne	0? (0-2)	4 (14)	0? (0-4)
Havterne	1(20-30)	1-40 (158)	0? (3-12)
Sanglærke	1 (+)	4-6 (+)	
Engpiber	0? (+)	0? (+)	

Tallene i parentes angiver antal ynglepar fra 1980érne (Hansen et al, 1990). De øvrige tal angiver antal ynglepar i de seneste år (2010-2015) oplyst af Kjeld Tommy Pedersen (Zoologisk Museum, Københavns Universitet) og Thomas Bregnballe (DCE, Århus Universitet) samt Sten Asbirk.

Grønbroget tudse

Grønbroget tudse er en sjælden art, som igennem en periode har været i kraftig tilbagegang og flere steder er arten helt forsvundet. Den samlede danske bestandsstørrelse blev i 2002 vurderet til ca. 17.000 dyr. Overordnet har vandhulsprojekter bevirket, at bestanden er stabiliseret, men det dækker over store udsving. Visse steder er bestandene vokset til tusindvis af dyr på enkelte lokaliteter, andre steder er arten forsvundet eller reduceret til meget små bestande. Grønbroget tudse er fredet og omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. Da er pt. ikke er i netto-tilbagegang, og da den danske totalbestand ligger over 10.000 dyr, opfylder arten ikke trusselskriteriet og er derfor vurderet ikke truet (Rødlisten).

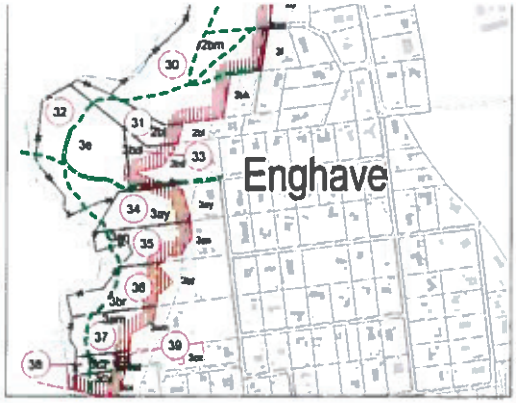
Vandhullet ved Anneksgård har tidligere været en god ynglelokalitet. Her er åbent vand og store puder af vandranunkel, og få hundestejler. Desværre oversvømmes lokaliteten ved store højvande, og i 2015 blev der målt en salinitet på 4 o/oo[1]. Høj salinitet er måske den begrænsende faktor for ynglesucces i dette vandhul (Henriksen, 2015). I 2016 blev her registreret enkelte kvækkende individer (Henriksen, 2016). Anbefaling: Etablering af et ynglevandhul i tilpas højde i terrænet til at oversvømmelser fra saltvand undgås (Henriksen, 2015).

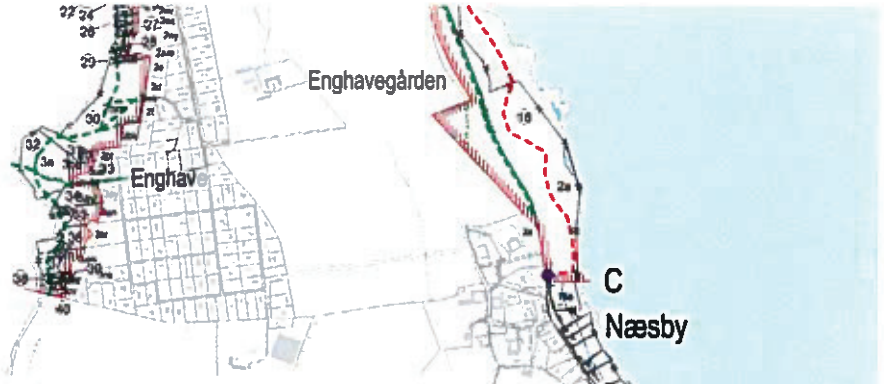
Sø ved Østre Færge
I 1994 blev der etableret en ca. 300 m^2 sø i græsset strandeng ved Østre Færge. De første år var der ynglesucces, men i 2008 ynglede grønbroget tudse ikke. Årsagen formodes at være tilgroning af strandengen pga. ophørt græsning. I 2010 blev græsningen genoptaget, og kreaturernes nedbidning og optrampning af søbredderne resulterede i et soleksponeret ynglested. Samme år og året efter var der ynglesucces i vandhullet. I 2013 blev udtaget æg til opdræt og ynglen blev senere genudsat. I 2015 blev blot en enkelt tudse hørt kvække (Henriksen, 2015), og i 2016 var der muligvis ingen kvækkende hanner (Henriksen, 2016). Arealet fremstår i dag tilgroet og saliniteten er kritik høj; i 2015 blev den registreret til 7 o/oo. Anbefaling: Afgræsningen af strandengene (Henriksen, 2015).

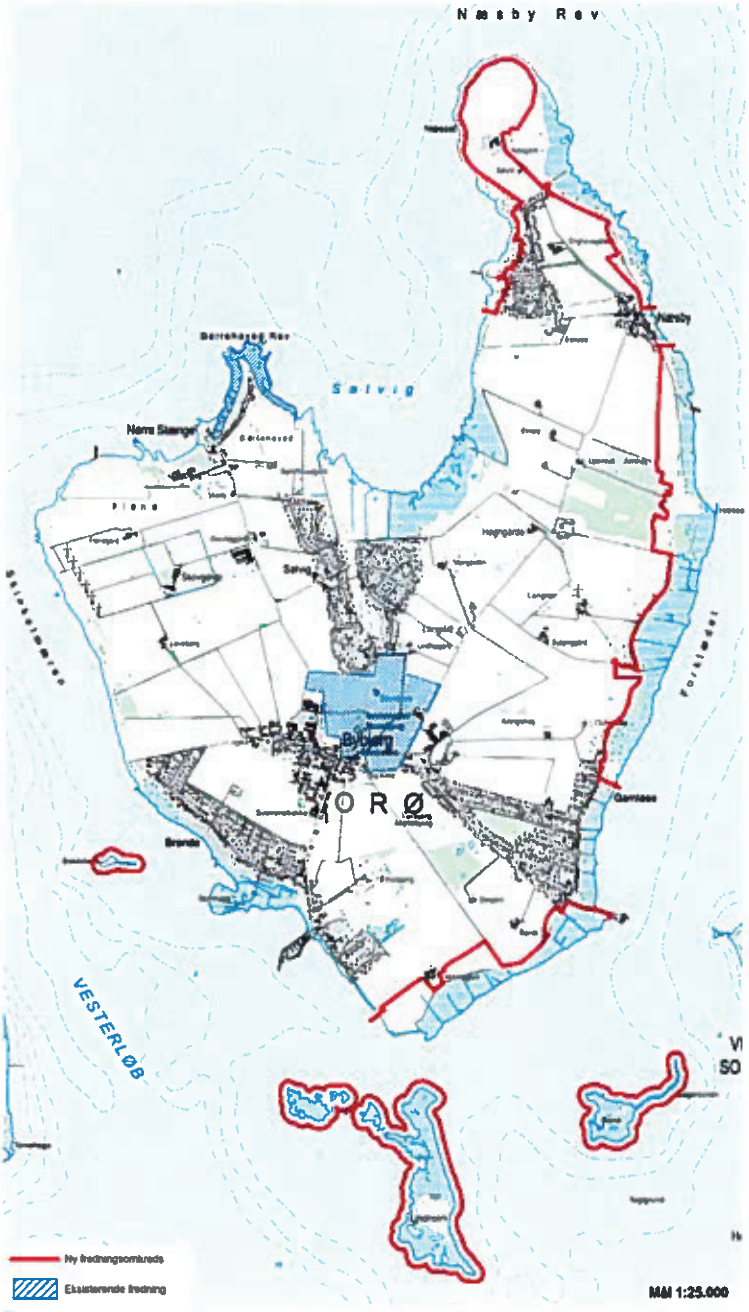
Engsø ved Østre Færge nær vandet
I 1990'erne blev der hørt mange tudser i den lavvandede engsø op imod færelejet. Lokaliteten vurderes egnet i våde somre, men den forekommer tilgroet i strandkogleaks m.fl. I 2015 blev arten hverken set eller hørt, hvilket muligvis skyldes store tætheder af hundestejler. Vandhullet er muligvis blot en satellitlokalitet, som kun anvendes i perioder med en stor samlet bestand i området og i år, hvor den meget lavtliggende lokalitet ikke har en for stor saltkoncentration (Henriksen, 2015).

Øvrige vandhuller i fredningsområdet
På Næssets nordøstside vurderes grønbroget tudse at have ynglet i 1960'erne og senest i 1994/95. Lige nord for Næsby vurderes arten af have ynglet i 1960'erne. Anbefalingen er, at der etableres græsning ved lokaliteten. Ved Svalegården er der registreret 3 vandhuller. Det vurderes at der var ynglesucces i alle tre vandhuller i 1960'erne. I 1994/95 og frem til 2008 er arten observeret i vandhullerne, men der er ingen sikker ynglesucces. I vandhul ved Enghave vurderes arten at have ynglet i 1960'erne og senest i 1994/95. Anbefalingen er, at der etableres græsning ved lokaliteten (Henriksen, 2015).

[1] 7 o/oo angives som maksimal koncentration for ynglesucces (Henriksen, 2015).

Kortbilag 1a

Fredningskort
Orøs østside

Del af
Næsby By, Orø
Bybjerg By, Orø
Gamløse By, Orø

Holbæk Kommune
Region Sjælland

Kortbilag 1b

Signaturforklaring

- Forelobig fredningsgrænse
- Ejerlavsgrænse
- Vandløb
- Kurver
- Umatrikuleret areal
- Sø
- 1 Henvisning til areal- og lodsejerlist

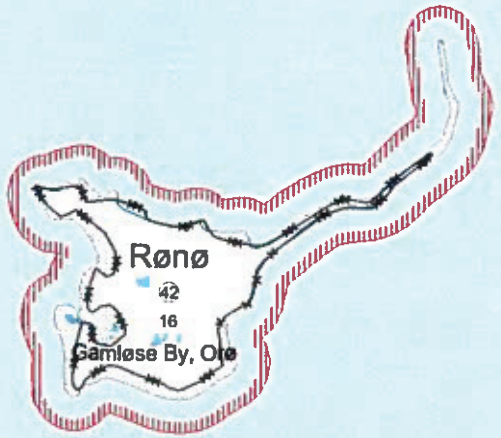
0 350 700

Meter

Mål. 1 : 7.500

Indeholder data fra Geodatastyrelsen, Kort10 og Matrikelkortet januar 2016

Fredningskort
Orøs østside

Del af
Næsby By, Orø
Bybjerg By, Orø
Gamløse By, Orø

Holbæk Kommune
Region Sjælland

Udfærdiget af Danmarks Naturfredningsforening

Den 14.12.2016 lvi

Danmarks Naturfredningsforening

Kortbilag 2

Signaturforklaring

Fredningsgrænse

Lavvagn

§3 Strandeng

§3 Overdrev

§3 Mose

§3 Eng

§3 Sø

Ω tilplantning og udstykningsmodne arealer

Skov som skal etableres

Vedvarende græs

Kernezone

Arealer beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 fra Danmarks Miljøportal den 13-10-2016

Indeholder data fra Geodatastyrelsen, Matrikelkortet oktober 2016

Den 14.12.2016 M DN

N

0 400 800

Meter

M/ 1:9000

Eskilsholm

Langø

Lindholm

Rønø

Næsset

Næsgård

Sølyst

D

Enghavegården

Enghave

C

Næsby

B

Gl. Sneve Færgested

Svanegården

Horsea

Forklædet

Olufsminde

A

Gamløse

Sletgård

Børret

Østre Færge

Ahrensgård